

СПОДЕЛИ ДОЖИВУВАЊА

Политика за издавање на сертификати (CP) на Македонски Телеком СА

Јавен дел од правилата дефинирани од страна на Македонски Телеком АД-Скопје
како Давател на квалификувани доверливи услуги

Идентификационен бр.	POL 007
Верзија Бр.	7
Предложено од (Одговорна организациска единица)	Служба за управување со ИТ сервиси и канцелариска информатичка инфраструктура (Оперативен тим за управување на Македонски Телеком СА)

Извршен преглед

Верзија	Датум	Краток опис на промените
7	ноември 2020	Воведување на измени поврзани со Законот за електронски документи, електронска идентификација и доверливи услуги

Естимација на влијание на времето за реакција на пазар:

	Пополнето од Подносител	Пополнето од TQM
Нема влијание		
Мало влијание, со цел поедноставување на некои интерни процеси		
Значајно влијание	X	X

Историјат*

Верзија	Датум	Подготвено од:	Краток опис на промените
6	Август 2020	Служба за управување со ИТ сервиси и канцелариска информатичка инфраструктура (Оперативен тим за управување на Македонски Телеком СА)	Воведување на неквалификувани сертификати и усогласување со Законот за електронски документи, електронска идентификација и доверливи услуги (Сл. весник 101/2019)
5	Март 2019	Служба за управување со ИТ сервиси и канцелариска информатичка инфраструктура (Оперативен тим за управување на Македонски Телеком СА)	Воведување на дигитален печат
4	Јули 2017	Служба за управување со ИТ сервиси и канцелариска информатичка инфраструктура (Оперативен тим за управување на Македонски Телеком СА)	Корекција во точка 9.2

*Приказ на максимум последни 3 верзии на соодветната интерна регулатива

Содржина

1.1. Преглед	8
1.2. Име и идентификација на документ.....	10
1.2.1. Листа на повлечени OID.....	11
1.3. Учесници во РКИ.....	12
1.3.1. Издавачи на сертификати	12
1.3.2. Овластен тим за регистрација на Македонски Телеком СА (RA).....	15
1.3.3. Претплатници	16
1.3.4. Трети лица (Relaying Parties).....	16
1.3.5. Други учесници.....	16
1.4. Употреба на сертификатот.....	16
1.4.1. Соодветни употреби на сертификатот.....	16
1.4.2. Забранети употреби на сертификатот.....	17
1.5. Администрација на политиката.....	17
1.5.1. Организација која управува со документот.....	17
1.5.2. Лице за контакт.....	17
1.5.3. Лице кое ја утврдува соодветноста на CPS за политиката.....	17
1.5.4. Процедури за одобрување на CPS	17
1.6. Дефиниции и кратенки.....	17
2. ОДГОВОРНОСТИ ЗА ОБЈАВУВАЊЕ И СКЛАДИРАЊЕ.....	21
2.1. Складишта.....	21
2.2. Објавување на информации за сертификација.....	21
2.3. Време или фреквенција на објавување	21
2.4. Контроли на пристап до складиштата.....	21
3. ИДЕНТИФИКАЦИЈА И АВТЕНТИКАЦИЈА.....	22
3.1. Именување.....	22
3.1.1. Видови на имиња.....	22
3.1.2. Потребност од осмислени имиња	22
3.1.3. Анонимност или псевдонимност на претплатниците	22
3.1.4. Правила за толкување на различни форми на имиња.....	22
3.1.5. Уникатност на имињата	23
3.1.6. Препознавање, автентикација и улога на заштитните знаци	23
3.2. Првично потврдување на идентитетот.....	24
3.2.1. Метод за докажување на поседувањето на приватен клуч.....	24
3.2.2. Автентикација на идентитетот на организацијата	24
3.2.3. Автентикација на идентитетот на поединецот.....	24
3.2.4. Непотврдени информации за претплатникот.....	24
3.2.5. Потврдување на издавачот.....	24
3.2.6. Критериуми за заедничко работење	24
3.3. Идентификација и автентикација за барања за обновување на клучеви	25
3.3.1. Идентификација и автентикација за рутинско обновување на клучеви	25
3.3.2. Идентификација и автентикација за рутинско обновување на клучеви по поништување.....	25
3.4. Идентификација и автентикација на барање за поништување.....	25
4. Оперативни ПОСТАПКИ поврзани со ПЕРИОДОТ НА ВАЛИДНОСТ на сертификатот	26
4.1. Постапки за издавање на сертификат	26
4.1.1. Кој може да поднесе барање за сертификат.....	26
4.1.2. Процес на регистрација и одговорности	26
4.2. Обработка на барањето за сертификат.....	27
4.2.1. Вршење на функции за идентификација и автентикација.....	27
4.2.2. Одобрување или одбивање на апликацијата за сертификат	27

4.2.3.	Потребно време за обработка на барањата за сертификат	27
4.3.	Издавање на сертификатот	27
4.3.1.	Постапки на TSP во текот на издавањето на сертификатот	27
4.3.2.	Известување до претплатникот од страна на TSP за издавање на сертификат	28
4.4.	Преземање на сертификатот	28
4.4.1.	Постапка која претставува преземање на сертификатот	28
4.4.2.	Објавување на сертификатот од страна на TSP	28
4.4.3.	Известување за издавање сертификат од страна на TSP до другите субјекти	28
4.5.	Употреба на пар на клучеви и сертификат	28
4.5.1.	Употреба на приватниот клуч и сертификатот на претплатникот	28
4.5.2.	Употреба на јавниот клуч и сертификатот од страна на трето лице	29
4.6.	Обновување на сертификат (без генерирање на нов клуч)	29
4.6.1.	Околности за обновување на сертификати	29
4.6.2.	Кој може да бара обновување	29
4.6.3.	Обработка на барањата за обновување на клучот на сертификатот	29
4.6.4.	Известување до претплатникот за издавање на нов сертификат	29
4.6.5.	Постапка која претставува преземање на сертификатот со обновен клуч	29
4.6.6.	Објавување на обновениот сертификат од страна на TSP	29
4.6.7.	Известување за издавање на сертификати од страна на TSP до други субјекти	29
4.7.	Обновување re-key на сертификат (обновување со генерирање на нов клуч)	30
4.7.1.	Околности за обновување на клучот на сертификатот	30
4.7.2.	Кој може да бара сертификат со нов јавен клуч	30
4.7.3.	Обработка на барањата за обновување на клучот на сертификатот	30
4.7.4.	Известување до претплатникот за издавање на нов сертификат	30
4.7.5.	Постапка која претставува преземање на сертификатот со обновен клуч	30
4.7.6.	Објавување на сертификат со обновен клуч од страна на TSP	30
4.7.7.	Известување за издавање на сертификати од страна на TSP до други субјекти	30
4.8.	Измени во сертификатот	30
4.8.1.	Околности за измени во сертификатот	30
4.8.2.	Кој може да побара измени во сертификатот	30
4.8.3.	Обработка на барањата за измени во сертификатот	30
4.8.4.	Известување до претплатникот за издавање на нов сертификат	31
4.8.5.	Постапка која претставува преземање на изменетиот сертификат	31
4.8.6.	Објавување на изменетиот сертификат од страна на TSP	31
4.8.7.	Известување за издавањето на сертификат од страна на TSP на други субјекти	31
4.9.	Поништување и суспензија на сертификатот	31
4.9.1.	Околности за поништување	31
4.9.2.	Кој може да бара поништување	31
4.9.3.	Постапка за барање на поништување	32
4.9.4.	Дозволено време од барањето за поништување до поништувањето на сертификатот	33
4.9.5.	Временски период во рамките на кој СА мора да го обработи барањето за поништување	33
4.9.6.	Поништување со проверка на барањето за трети лица	33
4.9.7.	Зачестеност на објавување на регистар на поништени сертификати CRL (ако е применливо) 33	
4.9.8.	Максимална латентност за CRL (ако е применливо)	34
4.9.9.	Можност за онлајн проверка на поништувањето/статусот	34
4.9.10.	Барања за онлајн проверка на поништувањето	34
4.9.11.	Други достапни форми на објавување на поништувањето	34
4.9.12.	Посебни барања во врска со компромитирањето на клучот	34
4.9.13.	Околности за суспензија	34
4.9.14.	Кој може да побара суспензија	34

4.9.15.	Процедура за барање на суспензија.....	34
4.9.16.	Ограничувања на периодот на суспензија	34
4.10.	Услуги во однос на статусот на сертификатот	34
4.10.1.	Оперативни карактеристики.....	34
4.10.2.	Достапност на услуга.....	35
4.10.3.	Опциони карактеристики.....	35
4.11.	Крај на претплатата.....	35
4.12.	Чување на копии на клучеви кај овластени трети страни и нивно обновување	35
4.12.1.	Политики и практики за чување на копии на клучеви кај овластени трети страни и нивно обновување	35
4.12.2.	Политика и практики за енкапсулација на клучот за сесијата и обновување	35
5.	КАПАЦИТЕТ, УПРАВУВАЊЕ И ОПЕРАТИВНИ КОНТРОЛИ	36
5.1.	Физички контроли	36
5.1.1.	Мапа на локација и конструкција.....	36
5.1.2.	Физички пристап	36
5.1.3.	Напојување и климатизација	36
5.1.4.	Изложеност на вода	36
5.1.5.	Превенција и заштита од пожари.....	36
5.1.6.	Складирање на носители на податоци.....	36
5.1.7.	Отстранување на отпадот.....	36
5.1.8.	Складирање на резервни копии на оддалечена локација.....	37
5.2.	Процедурални контроли	37
5.2.1.	Доверливи улоги.....	37
5.2.2.	Потребен број на лица по задача.....	39
5.2.3.	Идентификација и автентикација за секоја улога	39
5.2.4.	Улоги кои бараат поделба на должностите.....	39
5.3.	Контрола на вработените.....	40
5.3.1.	Барања за квалификации, искуство и безбедносна проверка	40
5.3.2.	Процедури за проверка на биографските податоци	40
5.3.3.	Потребна обука.....	40
5.3.4.	Зачестеност и барања за повторна обука.....	40
5.3.5.	Зачестеност и редослед на ротациите на работните места.....	40
5.3.6.	Санкции за неовластени активности.....	40
5.3.7.	Барања во однос на независните изведувачи.....	41
5.3.8.	Документација што се доставува на вработените.....	41
5.4.	Процедури за ревизија на записите	41
5.4.1.	Видови на настани што се евидентираат.....	41
5.4.2.	Зачестеност на обработка на записите	41
5.4.3.	Период на складирање на записите	41
5.4.4.	Заштита на записите	41
5.4.5.	Процедури за креирање на резервни копии од записите.....	42
5.4.6.	Систем за собирање на записи од ревизии (внатрешен наспроти надворешен).....	42
5.4.7.	Известување на субјектот што предизвикал настан	43
5.4.8.	Проценка на ранливост.....	43
5.5.	Архивирање на евиденција.....	43
5.5.1.	Видови на архивирана евиденција	43
5.5.2.	Период на чување на архивата	43
5.5.3.	Заштита на архивата.....	43
5.5.4.	Процедури за креирање на резервни копии од архивата.....	43
5.5.5.	Барања за ставање на временски жиг на записите.....	44
5.5.6.	Систем за собирање на архива (внатрешен или надворешен)	44

5.5.7.	Процедури за добивање и верифицирање на архивски информации	44
5.6.	Промена на клучеви	44
5.7.	Компромитурање и опоравување од катастрофи	44
5.7.1.	Процедури за постапување со инциденти и компромитурања	44
5.7.2.	Оштетени компјутерски ресурси, софтвер, и / или податоци	44
5.7.3.	Процедури кои се применуваат во случај на компромитурање на приватен клуч на субјект ..	44
5.7.4.	Капацитет за континуитет на деловното работење по катастрофа	44
5.8.	Престанок на работата на TSP или RA	44
6.	КОНТРОЛИ НА ТЕХНИЧКА ЗАШТИТА на TSP	46
6.1.	Генерирање и инсталирање на парот клучеви	46
6.1.1.	Генерирање на парот клучеви	46
6.1.2.	Доставување на приватниот клуч до претплатникот	46
6.1.3.	Доставување на јавниот клуч до издавачот на сертификатот	46
6.1.4.	Доставување на јавен клуч на TSP до трети лица	46
6.1.5.	Должини на клучевите	46
6.1.6.	Генерирање и проверка на квалитетот на параметрите на јавниот клуч	47
6.1.7.	Намена за користење на клучевите (дефинирана во X.509 вер. 3 поле Key Usage)	47
6.2.	Заштита на приватниот клуч и контроли за управување со криптографскиот модул	48
6.2.1.	Стандарди и контроли за криптографскиот модул	48
6.2.2.	Контрола на приватниот клуч од страна на повеќе лица (n од m)	48
6.2.3.	Чување на копија на приватниот клуч кај овластени трети страни	48
6.2.4.	Копија на приватниот клуч	48
6.2.5.	Архивирање на приватните клучеви	48
6.2.6.	Префрлање на приватните клучеви во или од криптографски модул	48
6.2.7.	Складирање на приватните клучеви на криптографски модул	49
6.2.8.	Постапка за активирање на приватниот клуч	49
6.2.9.	Постапка за деактивирање на приватниот клуч	49
6.2.10.	Постапка за уништување на приватниот клуч	49
6.2.11.	Ниво на криптографскиот модул	49
6.3.	Останати аспекти на управување со парот клучеви	49
6.3.1.	Архивирање на јавниот клуч	49
6.3.2.	Оперативни периоди на сертификатите и периоди на користење на парот клучеви	49
6.4.	Податоци за активација	50
6.4.1.	Генерирање и инсталирање на податоците за активација	50
6.4.2.	Заштита на податоците за активација	50
6.4.3.	Останати аспекти на податоците за активација	50
6.5.	Контрола на безбедноста на компјутерите	50
6.5.1.	Конкретни технички барања за безбедноста на компјутерите	50
6.5.2.	Ниво на безбедност на компјутерите	50
6.6.	Технички контроли за управување со векот на траење	51
6.6.1.	Контроли на развојот	51
6.6.2.	Контроли за управување со безбедноста	51
6.6.3.	Контрола на безбедноста во текот на животниот циклус	51
6.7.	Контрола на безбедноста на мрежата	51
6.8.	Временски печат	51
7.	Профили на СЕРТИФИКАТОТ, РЕГИСТАРОТ НА ПОНИШТЕНИ СЕРТИФИКАТИ и на OCSP	52
7.1.	Профил на сертификатот	52
7.1.1.	Број на верзија на сертификатот:	52
7.1.2.	Екстензии на сертификатот	52
7.1.3.	Идентификациски ознаки на алгоритмите	53
7.1.4.	Облици на имиња	53

7.1.5.	Ограничувања на имињата.....	53
7.1.6.	Идентификациска ознака на политиката за сертификати	53
7.1.7.	Употреба на екстензиите за ограничување на политиката	53
7.1.8.	Синтакса и семантика на квалификаторите на политиката.....	53
7.1.9.	Обработка на информации за битни екстензии од политиката за сертификати	53
7.2.	Профил на регистарот на поништени сертификати (CRL).....	54
7.2.1.	Број на верзија на сертификатот:	54
7.2.2.	Регистар на поништени сертификати и екстензии на регистарот на поништени сертификати	54
7.3.	OCSP профил	54
7.3.1.	Број на верзија на сертификатот:	54
7.3.2.	OCSP екстензии	54
8.	РЕВИЗИЈА на усогласеноста и други ОЦЕНУВАЊА.....	56
8.1.	Зачестеност или околности во кои се врши оценување.....	56
8.2.	Идентитет/квалификации на оценувачот (интерна ревизија).....	56
8.3.	Однос на ревизорот со субјектот кој е предмет на оценување (интерна ревизија).....	56
8.4.	Прашања опфатени со оценувањето.....	56
8.5.	Активности што се преземаат како резултат на најдените пропусти.....	56
8.6.	Соопштување на резултатите	57
9.	други деловни и правни прашања	58
9.1.	Надоместоци.....	58
9.1.1.	Надоместоци за издавање или обновување на сертификатите	58
9.1.2.	Надоместоци за пристап до сертификатите	58
9.1.3.	Надоместоци за поништување или пристап до информации за состојбата.....	58
9.1.4.	Надоместоци за други услуги.....	58
9.1.5.	Политика за рефундирање.....	58
9.2.	Финансиска одговорност	58
9.2.1.	Покритие на осигурувањето.....	58
9.2.2.	Други средства.....	58
9.2.3.	Покритие на осигурување или гаранција за крајни корисници.....	58
9.3.	Заштита на лични податоци	58
9.3.1.	Делокруг на доверливите информации	58
9.3.2.	Информации коишто не влегуваат во делокругот на доверливи информации	59
9.3.3.	Одговорност за заштита на доверливите информации	59
9.4.	Приватност на личните информации	59
9.4.1.	План за приватност.....	59
9.4.2.	Информации коишто се третираат како приватни.....	59
9.4.3.	Информации коишто не се сметаат за приватни.....	59
9.4.4.	Одговорност за заштита на приватните информации.....	59
9.4.5.	Известување и одобрување за користење на приватни информации	59
9.4.6.	Откривање во согласност со судски или административен процес.....	59
9.4.7.	Други околности на откривање на информации	59
9.5.	Право на интелектуална сопственост.....	59
9.6.	Изјави и гаранции.....	60
9.6.1.	Изјави и гаранции на TSP	60
9.6.2.	Изјави и гаранции на RA	61
9.6.3.	Изјави и гаранции на претплатникот.....	61
9.6.4.	Изјави и гаранции на трети лица	62
9.6.5.	Изјави и гаранции на други учесници.....	62
9.7.	Оградување од гаранции	62
9.8.	Ограничувања на одговорност.....	63

9.9. Оштета.....	63
9.10. Времетраење и престанок.....	63
9.10.1. Времетраење	63
9.10.2. Престанок	63
9.10.3. Престанок и продолжување на применливоста на одредбите.....	63
9.11. Индивидуални известувања и комуникација со учесниците	63
9.12. Измени.....	64
9.12.1. Процедура за измени.....	64
9.12.2. Механизам и период на известување.....	64
9.12.3. Околности во кои OID треба да се промени.....	64
9.13. Одредби за решавање на спорови.....	64
9.14. Важечко право.....	64
9.15. Усогласеност со применливото законодавство	64
9.16. Разни одредби.....	64
9.16.1. Целосен договор.....	64
9.16.2. Пренесување.....	65
9.16.3. Случаи на неприменливост на одредби (отстранување).....	65
9.16.4. Спроведување (надоместоци за адвокат и одрекување од правата).....	65
9.16.5. Виша сила	65
9.17. Други одредби.....	65
9.18. Завршен дел.....	65
9.19. Додаток.....	65

ВОВЕД

1.1. Преглед

Македонски Телеком АД – Скопје управува со инфраструктурата на јавни клучеви на Македонски Телеком СА за обезбедување на следниве Квалификувани доверливи услуги:

1. Издавање на квалификувани сертификати за електронски потписи;
2. Издавање на квалификувани сертификати за електронски печати;

Овој документ е јавен дел од правилата дефинирани од страна на Македонски Телеком АД – Скопје за Квалификувани доверливи услуги кои ги обезбедува Македонски Телеком СА, како Давател на квалификувани доверливи услуги. Целта на овој документ е да ги објасни техничките, процедуралните и организациските активности како и примената на инфраструктурата на јавни клучеви (PKI на Македонски Телеком СА) и имплементираните постапки за издавање сертификати кои ја демонстрираат доверливоста на Македонски Телеком АД - Скопје како Давател на квалификувани доверливи услуги (TSP).

Овој документ е во согласност со барањата од Законот за електронски документи, електронска идентификација и доверливи услуги на Република Северна Македонија и подзаконските акти донесени врз основа на овој закон.

Овој документ содржи Политика за издавање на сертификати (CP) за Македонски Телеком СА. Документот е структуриран во согласност со IETF RFC 3647 „Интернет X.509 Политика за издавање на сертификати за инфраструктура на јавни клучеви и рамка на практиките за издавање сертификати“ (Internet X.509 Public Key Infrastructure Certificate Policy and Certification Practices Framework) што ја содржи рамката со сеопфатна

листа на теми кои треба да бидат опфатени во политиката за издавање на сертификати и/или изјава за практики за издавање сертификати. Содржината е усогласена со:

- ETSI EN 319 401 Општи барања на политиката за Даватели на доверливи услуги (General Policy Requirements for Trust Service Providers)
- ETSI EN 319 411-1 Барања на политиката и безбедносни барања за Давателите на доверливи услуги кои издаваат сертификати; Дел 1: Општи барања (Policy and security requirements for Trust Service Providers issuing certificates; Part 1: General Requirements)
- ETSI EN 319 411-2 Барања на политиката и безбедносни барања за Давателите на доверливи услуги кои издаваат сертификати; Дел 2: Барања за даватели на доверливи услуги кои издаваат ЕУ квалификувани сертификати (Policy and security requirements for Trust Service Providers issuing EU qualified certificates; Part 2: Requirements for trust service providers issuing EU qualified certificates)
- ETSI EN 319 412-1 Профили на сертификати; Дел 1: Преглед и вообичаени податочни структури (Certificate Profiles; Part 1: Overview and common data structures)
- ETSI EN 319 412-2 Профили на сертификати; Дел 2: Профил на сертификати кои се издаваат на физички лица (Certificate Profiles; Part 2: Certificate profile for certificates issued to natural persons)
- ETSI EN 319 412-3 Профили на сертификати; Дел 3: Профил на сертификати кои се издаваат на правни лица (Certificate Profiles; Part 3: Certificate profile for certificates issued to legal persons)
- ETSI EN 319 412-5 Профили на сертификати; Дел 5: QC Изјави (Certificate Profiles; Part 5: QCStatements)
- ETSI TS 119 495 Барања кои се специфични за секторот; Профили на квалификувани сертификати и Барања на TSP Политиката согласно со Директивата (EY) 2015/2366 за платежни услуги (Sector Specific Requirements; Qualified Certificate Profiles and TSP Policy equirements under the payment services Directive (EU) 2015/2366)

Овој документ ги опишува јавните правила за категориите на квалификувани и нормализирани сертификати наведени во табелите подолу.

Табела 1: Листа на квалификувани сертификати

Категорија на сертификат	Опис
Квалификуван сертификат за Квалификуван е-потпис	Квалификуван сертификат за квалификуван е-потпис издаден на физичко лице, каде што приватниот клуч и поврзаниот сертификат се наоѓаат на QSCD
Квалификуван сертификат за Напреден е-потпис	Квалификуван сертификат за напреден е-потпис издаден на физичко лице
Квалификуван сертификат за Квалификуван е-печат	Квалификуван сертификат за квалификуван е-печат издаден на правно лице, каде што приватниот клуч и поврзаниот сертификат се наоѓаат на QSCD
Квалификуван сертификат за Напреден е-печат	Квалификуван сертификат за напреден е-печат издаден на правно лице
Квалификуван сертификат за Напреден е-печат РР	Квалификуван сертификат за напреден е-печат за право лице кое врши платен промет

Табела 2: Листа на нормализирани сертификати

Категорија на сертификат	Опис
Нормализиран сертификат - Server SSL	Нормализиран сертификат, ECU (serverAuth, clientAuth)
Нормализиран сертификат - Client SSL	Нормализиран сертификат, ECU (clientAuth)
Нормализиран сертификат - advanced Client Multi function	Нормализиран сертификат
Нормализиран сертификат - VPN	Нормализиран сертификат, ECU (serverAuth, clientAuth)
Нормализиран сертификат - Code signing	Нормализиран сертификат (codeSign)
Нормализиран сертификат – TS	Нормализиран временски печат
Нормализиран сертификат – Cloud	Нормализиран сертификат за далечински потпис (на cloud) на HSM уред
Нормализиран сертификат – OCSP	Нормализиран OCSP

1.2. Име и идентификација на документ

Овој документ е Политика за издавање на сертификати на Македонски Телеком СА, во понатамошниот текст: Политика или CP. Оваа политика е објавена на следната URL: -

<http://www.telekom.mk/CPS> и е достапна за јавноста.

Документот Изјава за обелоденување на PKI на издавачот на сертификати Македонски Телеком, (Makedonski Telekom Certification Authority PKI disclosure statement) подготвен во согласност со ETSI EN 319 411-1, Анекс A.1, во понатамошниот текст PDS, е објавен на следната URL: -

https://ict.telekom.mk/content/dokumenti-digitalni-sertifikati/PDS_MKT_MK.pdf

https://ict.telekom.mk/content/dokumenti-digitalni-sertifikati/PDS_MKT_EN.pdf

Следниве Идентификациски ознаки (OIDs) се доделуваат на категории на сертификати издадени според оваа Политика:

Категорија на сертификат	Идентификација на Политика за издавање на сертификати (OID)
Квалификуван сертификат за Квалификуван е-потпис	1.3.6.1.4.1.18560.1.5.1.0.0.0
Квалификуван сертификат за Напреден е-потпис	1.3.6.1.4.1.18560.1.5.2.0.0.0
Квалификуван сертификат за Квалификуван е-печат	1.3.6.1.4.1.18560.1.5.3.0.0.0

Категорија на сертификат	Идентификација на Политика за издавање на сертификати (OID)
Квалификуван сертификат за Напреден е-печат	1.3.6.1.4.1.18560.1.5.5.0.0.0
Квалификуван сертификат за Напреден е-печат PP	1.3.6.1.4.1.18560.1.5.4.0.0.0
Нормализиран сертификат - Server SSL	1.3.6.1.4.1.18560.1.2.2.1.1.0
Нормализиран сертификат - Client SSL	1.3.6.1.4.1.18560.1.2.2.1.2.0
Нормализиран сертификат - advanced Client Multi function	1.3.6.1.4.1.18560.1.2.2.4.1.0
Нормализиран сертификат – VPN	1.3.6.1.4.1.18560.1.2.2.2.1.0
Нормализиран сертификат- Code signing	1.3.6.1.4.1.18560.1.2.2.3.1.0
Нормализиран сертификат - TS	1.3.6.1.4.1.18560.1.3.1.1.0.0
Нормализиран сертификат - Cloud	1.3.6.1.4.1.18560.1.4.2.1.0.0
Нормализиран сертификат - OCSP	1.3.6.1.4.1.18560.1.3.2.1.0.0

Македонски Телеком СА може исто така да издава различни сертификати, кои мора да бидат јасно означени со идентификациска ознака за конкретна политика или дополнителна политика во екстензијата X.509 *certificatePolicies*. Пред идентификациската ознака треба да стои ознаката 1.3.6.1.4.1.18560. која треба да биде единствена за овој префикс.

1.2.1. Листа на повлечени OID

Сите издадени сертификати пред оваа верзија на Политиката да влезе во сила ќе важат до нивното истекување. По влегувањето во сила на оваа верзија на Политиката, нема да се издаваат сертификати со овие OIDs.

Категорија на сертификат	Идентификација на Политика за издавање на сертификати (OID)	Дефиниран во CP верзија
Доверливост KS+	OID 1.3.6.1.4.1.18560.1.1.1.0.1.0	POL 007 - CP верзија 5
Доверливост KS	OID 1.3.6.1.4.1.18560.1.1.2.0.1.0	POL 007 - CP верзија 5
Доверливост KS++	OID 1.3.6.1.4.1.18560.1.1.3.0.1.0	POL 007 - CP верзија 5
Доверливост KSSC+	OID 1.3.6.1.4.1.18560.1.1.4.0.1.0	POL 007 - CP верзија 5
Доверливост KSSC++	OID 1.3.6.1.4.1.18560.1.1.5.0.1.0	POL 007 - CP верзија 5
Доверливост KSN+	OID 1.3.6.1.4.1.18560.1.1.1.0.2.0	POL 007 - CP верзија 5
Доверливост KSN	OID 1.3.6.1.4.1.18560.1.1.2.0.2.0	POL 007 - CP верзија 5
Доверливост KSS+	OID 1.3.6.1.4.1.18560.1.1.1.0.3.0	POL 007 - CP version 5
Доверливост KSS	OID 1.3.6.1.4.1.18560.1.1.2.0.3.0	POL 007 - CP верзија 5
Доверливост KSS++:	OID 1.3.6.1.4.1.18560.1.1.3.0.3.0	POL 007 - CP верзија 5
Доверливост KS Неотповикливост	OID 1.3.6.1.4.1.18560.1.1.3.0.4.0	POL 007 - CP верзија 5
Доверливост KSCL+	OID 1.3.6.1.4.1.18560.1.4.1.1.0.0	POL 007 - CP верзија 5
Доверливост KS++ за печат	OID 1.3.6.1.4.1.18560.1.2.2.3.1.0	POL 007 - CP верзија 5
Доверливост KS+	OID 1.3.6.1.4.1.18560.1.1.1.0.1.1	POL 007 - CP верзија 6
Доверливост KS	OID 1.3.6.1.4.1.18560.1.1.2.0.1.1	POL 007 - CP верзија 6
Доверливост KS++	OID 1.3.6.1.4.1.18560.1.1.3.0.1.1	POL 007 - CP верзија 6

Доверливост KSSC+	OID 1.3.6.1.4.1.18560.1.1.4.0.1.1	POL 007 - CP верзија 6
Доверливост KSSC++	OID 1.3.6.1.4.1.18560.1.1.5.0.1.1	POL 007 - CP верзија 6
Доверливост KSN+	OID 1.3.6.1.4.1.18560.1.1.1.0.2.1	POL 007 - CP верзија 6
Доверливост KSN	OID 1.3.6.1.4.1.18560.1.1.2.0.2.1	POL 007 - CP верзија 6
Доверливост KSS+	OID 1.3.6.1.4.1.18560.1.1.1.0.3.1	POL 007 - CP верзија 6
Доверливост KSS	OID 1.3.6.1.4.1.18560.1.1.2.0.3.1	POL 007 - CP верзија 6
Доверливост KSS++:	OID 1.3.6.1.4.1.18560.1.1.3.0.3.1	POL 007 - CP верзија 6
Доверливост KS Неотповикливост	OID 1.3.6.1.4.1.18560.1.1.3.0.4.1	POL 007 - CP верзија 6
Доверливост KSCL+	OID 1.3.6.1.4.1.18560.1.4.1.1.0.1	POL 007 - CP верзија 6
Доверливост KS++ за печат	OID 1.3.6.1.4.1.18560.1.2.2.3.1.1	POL 007 - CP верзија 6

1.3. Учесници во PKI

1.3.1. Издавачи на сертификати

Македонски Телеком СА функционира како јавен давател на доверливи услуги (TSP) за издавање на сертификати за јавни клучеви на физички и правни лица

Македонски Телеком СА функционира на база на коренски сертификат (Root TSP) кој издава само-потпишан сертификат во процесот на креирање на клучеви (Root Key Generation ceremony) и крос-сертификат на еден подреден (Issuing CA). Македонски Телеком СА користи еден издавач на сертификати (Issuing CA) за издавање на сите видови на квалификувани и нормализирани сертификати на крајните корисници.

Македонски Телеком СА работи со следните издавачи на сертификати:

- Македонски Телеком Root CA со важност од 30.07.2020 година и важност до 30.10.2045 година кој има само-потпишан сертификат и се користи за потпишување на подредените сертификати на Македонски Телеком СА.
- Македонски Телеком СА со важност од 31.08.2020 година и важност до 30.11.2040 година кој е потпишан од Македонски Телеком Root CA и се користи за издавање на сертификати на крајни субјекти.
- Македонски Телеком СА со важност од 31.03.2010 година и важност до 31.03.2030 година кој е само-потпишан сертификат и функционира како издавач на сертификати на крајни субјекти.

Содржина на сертификатот на „Македонски Телеком Root CA“:

Name	Име	Вредност
Serial Number	Сериски број	760f40cbb93ea95400000005f22a234
Issuer	Издавач	CN = Makedonski Telekom Root CA O = Makedonski Telekom AD - Skopje organizationIdentifier = VATMK-4030997339640 C = MK
Subject	Предмет	CN = Makedonski Telekom Root CA O = Makedonski Telekom AD - Skopje organizationIdentifier = VATMK-4030997339640 C = MK
Validity: Not Before	Валидност од	30.07.2020 10:04:48 2020 GMT
Validity: Not After	Валидност до	30.10.2045 10:34:48 2045 GMT
RSA Public Key	Должина на RSA клуч	3072
Signature Algorithm	Алгоритам	sha256WithRSAEncryption
Key Identifier	Идентификатор на клуч	4efe9c37d8571457

SHA-1 hash	SHA-1 отпечаток	cee2c67b942bbe01bb9e99d2ff5f2a3873af7936
SHA-256 hash	SHA-256 отпечаток	ec9d234ff1949b54c05d6f7b80be05f002192a192b5de1688526c1dcd28a9d47

Средишниот (intermediate) сертификат „Македонски Телеком CA со важност од 31.08.2020 година и важност до 30.11.2040 година“ содржи:

Name	Име	Вредност
Serial Number	Сериски број	4076ccb310cc44b7000000005f22a5f6
Issuer	Издавач	CN = Makedonski Telekom Root CA O = Makedonski Telekom AD - Skopje organizationIdentifier = VATMK-4030997339640 C = MK
Subject	Предмет	CN = Makedonski Telekom CA O = Makedonski Telekom C = MK
Validity: Not Before	Валидност од	31.08.2020 11:01:37 GMT
Validity: Not After	Валидност до	30.11.2040 11:31:37 GMT
RSA Public Key	Должина на RSA клуч	3072
Signature Algorithm	Алгоритам	sha256WithRSAEncryption
Key Identifier	Идентификатор на клуч	4f658ee475c0cb27
Authority Key Identifier	Идентификатор на издавач	4efe9c37d8571457
SHA-1 hash	SHA-1 отпечаток	1dbed46fc41fc1b97d3ca3ef41ca9067247a077f
SHA-256 hash	SHA-256 отпечаток	17ce3f5242048b4d8da70d39b624d092f52ebe7610a30513f637167ae69e4e52

Сертификатот „Македонски Телеком CA со важност од 31.03.2010 година и со важност до 31.03.2030 година“ содржи:

Name	Име	Вредност
Serial Number	Сериски број	4bb310bd
Issuer	Издавач	CN = Makedonski Telekom CA O = Makedonski Telekom C = MK
Subject	Предмет	CN = Makedonski Telekom CA O = Makedonski Telekom C = MK
Validity: Not Before	Валидност од	31.03.2010 08:38:27 GMT
Validity: Not After	Валидност до	31.03.2030 09:08:27 GMT
RSA Public Key	Должина на RSA клуч	3072
Signature Algorithm	Алгоритам	sha1RSA
Key Identifier	Идентификатор на клуч	4a2a34ff16be4aba
SHA-1 hash	SHA-1 отпечаток	a900d1403909ed8939b4f3f87caa299df7e7e75e
SHA-256 hash	SHA-256 отпечаток	c3a7b9f46de19dd41f8876db1a34f13f92cd9ba8bfb4805860937258cc4e842c

Македонски Телеком CA како давател на доверливи услуги е должен да имплементира мерки и процедури кои ќе обезбедат управување со сертификатите во согласност со важечките прописите на територијата на Република Северна Македонија и интерните правила на давателот на услуги за сертификација.

Македонски Телеком CA има вработени кои се одговорни за:

- целокупното функционирање на TSP (Македонски Телеком CA PMA);

- лица кои работат на и ги одржуваат TSP инфраструктурата, приватните криптографски клучеви, серверите и софтверот на CA (Овластен оперативен тим (Operations Authority) – OA); и
- лица кои се одговорни за идентификација на претплатници (Овластен тим за регистрација (Registration Authority) – RA), и координација со надворешен RA.

Кога е неопходно, овие правила од Политиката прават разлика меѓу различни корисници и улоги кои пристапуваат до TSP функциите. Кога ваквата дистинкција не е потребна, терминот TSP се користи за целокупниот TSP субјект, вклучувајќи го софтверот и неговите операции.

1.3.1.1. Македонски Телеком CA PMA

Македонски Телеком CA PMA е одговорен за:

- подготовка и одржување на Политиката за издавање сертификати на Македонски Телеком CA;
- подготовка и одржување на јавните документи на Македонски Телеком CA (Договори со крајни корисници и сл)
- доставување на Политиката за издавање сертификати на Македонски Телеком CA до одговорниот орган на управување заради нејзино одобрување;
- регистрација и акредитација на Македонски Телеком CA;
- именување на кадар за Овластениот оперативен тим (Operational Authority) и Овластениот тим за регистрација (Registration Authority) на Македонски Телеком CA;
- преглед и ревизија на усогласеност на операциите и активностите на Македонски Телеком CA за да се осигури дека TSP функционира во согласност со Политиката и релевантното законодавство;
- преглед и одобрување на Политиката за издавање на сертификати (Certification Policy) (CP), или Изјавата за практики за издавање сертификати (Certification Practice Statement) (CPS) на надворешни меѓусебно поврзани Издавачи на сертификати;
- разрешување на спорови помеѓу учесниците во Македонски Телеком CA.

1.3.1.2. Македонски Телеком CA OA

Македонски Телеком CA OA е одговорен за:

- генерирање на парови на клучеви на TSP, безбедносно управување со приватни клучеви на TSP и дистрибуирање на јавни клучеви на TSP;
- воспоставување на средина и регулирање постапка за баратели на сертификат да можат да ги доставуваат нивните барања за сертификат;
- идентификација и автентикација на поединци или субјекти кои аплицираат за сертификат;
- одобрување или одбивање на барањата за сертификат;
- потпишување и издавање на X.509 сертификати обврзувајќи ги претплатниците со нивните јавни клучеви како одговор на одобрените барања за сертификати;
- распределување на X.509 сертификати преку директориуми;
- иницирање на поништување на сертификати, било на барање на претплатникот или на иницијатива на субјектот;
- поништување на сертификати, вклучувајќи и издавање и објавување на Регистар на поништени сертификати (CRL) и одржување на OCSP услуга;

- работење на TSP во согласност со македонските закони и оваа Политика;
- одобрување и назначување на поединци за пополнување на позициите за РКI службеник;
- прегледување и ревидирање на работењето на RA и LRA во рамките на нивниот домен;
- решавање на спорови помеѓу крајните корисници и CA, RA или LRA;
- барање за поништување на сертификатите до вработениот на TSP и овластениот тим за регистрација.

1.3.2. Овластен тим за регистрација на Македонски Телеком СА (RA)

Овластен тим за регистрација на Македонски Телеком СА (RA- Registration Authority) користи две генерални категории за регистрација. Првата категорија (Овластен локален тим за регистрација -LRA) вклучува назначени лица за регистрација кои се одговорни за извршување на “face-to-face” докажување на идентитетот и за собирање на информации за корисниците со цел поддршка на регистрирање на корисниците и рутинско обновување на клучевите. Втората категорија за регистрација (Овластен Примарен тим за регистрација или PRA) вклучува назначени лица, кој ги ревидира информациите на корисниците и одобрува барања за регистрација.

Функциите на LRA за јавни сертификати ги извршуваат назначени вработени за продажба од Македонски Телеком АД – Скопје.

Функциите на PRA ги извршуваат назначени вработени од Македонски Телеком АД – Скопје.

Назначените вработени од LRA се одговорни за:

- идентификација и автентикација на претплатници кои аплицираат за сертификат;
- идентификација и автентикација на претплатници кои поднесуваат барања за обновување на сертификати или за издавање на нов сертификат по процесот за обновување на клучот и процесите утврдени погоре за издадени сертификати како одговор на одобрените барањата за обновување на сертификати или за обновување на клучеви;
- одобрување или одбивање на барањата за сертификат;
- потврдување на податоците содржани во барањата на претплатниците и поднесување на барања за сертификат, барања за обновување на клучеви, барања за суспензија на сертификатот и барања за поништување на сертификатот до Овластениот оперативен тим на Македонски Телеком СА.
- Назначените вработени од PRA се одговорни за следново:
- одобрување на издавањето на сертификат;
- добивање на авторизациски кодови на претплатникот од Овластениот оперативен тим на Македонски Телеком СА и нивно дистрибуирање и помагање при активацијата на претплатникот во рамките на пропишаниот временски период за активација, во случај кога автоматското праќање на кодови нема да биде извршено;
- следење на статусот на информациите за претплатникот.

1.3.3. Претплатници

Претплатници на Македонски Телеком СА се лица, физички лица (поединци) и/или правни лица (компани) кои ги користат услугите на Македонски Телеком СА.

Претплатник е страна која бара од Македонски Телеком СА сертификат во име на еден или повеќе субјекти. На пример, компанија која бара сертификат за своите вработени.

Субјект е лице идентификувано во сертификатот како носител на приватен клуч поврзан со јавниот клуч даден во сертификатот.

Претплатникот ја сноси крајната одговорност за користењето на приватниот клуч поврзан со сертификатот за јавен клуч, но субјектот е поединец на кој се врши автентикација со приватниот клуч.

Во случај на сертификати издадени на поединци за нивна сопствена употреба, претплатникот и субјектот се едно исто лице.

Термините претплатник и субјект (носител на сертификат) со оваа експлицитна разлика се користат во овој документ секаде каде што имаат разлика во значењето.

1.3.4. Трети лица (Relaying Parties)

Трети лица се субјекти, вклучувајќи физички лица (поединци) и/или правни лица (компани) кои се потпираат на сертификатот и/или електронскиот потпис поврзан со јавниот клуч наведен во сертификатот на субјектот.

За проверка на валидноста на сертификатот што го добиваат, третите лица мораат секогаш да се повикаат првенствено на регистарот на поништени сертификати CRL или OCSP на Македонски Телеком СА пред да се потпрат на информациите во сертификатот.

1.3.5. Други учесници

Не е применливо.

1.4. Употреба на сертификатот

1.4.1. Соодветни употреби на сертификатот

Сертификатите на Македонски Телеком СА можат да се користат за следниве цели:

- Апликации кои бараат користење на квалификуван сертификат во согласност со Законот за електронски документи, електронска идентификација и доверливи услуги на Република Северна Македонија.
- Потврда на електронски потпишани документи
- Потврда на електронски издадени документи од правно лице
- Идентификација на носителот на сертификатот
- Безбедна комуникација по e-mail
- Шифрирање и дешифрирање на документи во електронски облик
- БЕЛЕШКА: Македонски Телеком СА не чува копија од приватните клучеви за дешифрирање на претплатникот за обновување на клучевите. Претплатниците се одговорни за чување на безбедна копија од приватните клучеви за дешифрирање.
- Други цели на барање на корисниците и во согласност со Законот за електронски документи, електронска идентификација и доверливи услуги и други релевантни закони во Република Северна Македонија.

1.4.2. Забранети употреби на сертификатот

Сите сертификати издадени од Македонски Телеком СА треба да се користат во согласност со законодавството на Република Северна Македонија.

1.5. Администрација на политиката

1.5.1. Организација која управува со документот

Со Македонски Телеком СА СР управува Македонски Телеком АД – Скопје.

1.5.2. Лице за контакт

Адреса: Македонски Телеком АД - Скопје
Кеј 13-ти Ноември“ бр. 6,
1000 Скопје
E-mail: cainfo@telekom.mk
Интернет: <http://www.telekom.mk/CPS>

1.5.3. Лице кое ја утврдува соодветноста на CPS за политиката

Не е применливо.

1.5.4. Процедури за одобрување на CPS

Политиката за издавање сертификати на Македонски Телеком СА ја подготвува и одржува Овластениот оперативен тим на Македонски Телеком СА РМА, а ја одобрува Главниот директор за Техника и ИТ.

1.6. Дефиниции и кратенки

Дефиниции:

Електронски потпис (electronic signature) е збир на податоци во електронска форма кои се придружени на или се логично поврзани со други податоци во електронска форма и кои потписникот ги користи за потпишување.

Електронски печат (electronic seal) е збир на податоци во електронска форма кој е придружен кон или е логички поврзан со други податоци во електронска форма, со што се обезбедува сигурност на потеклото и интегритетот на придружените или поврзаните податоци.

Електронски временски печат (electronic timestamp) е збир на податоци во електронска форма кој ги поврзува другите податоци во електронска форма со одредено време и е доказ дека поврзаните податоци постоеле во тоа време.

Потписник (signer/signatory) е физичко лице кое креира електронски потпис.

Информатички систем е систем кој се користи за креирање, праќање, примање, чување или друга обработка на електронски податоци.

Податоци за електронско потпишување (signature-creation data) се единствени податоци користени при креирање на електронскиот потпис како, на пример, кодови или приватни криптографски клучеви.

Уред за општо прифатен квалификуван потпис (qualified-signature -creation device - QSCD) е: уред со кој се обезбедува единствени, сигурни и доверливи податоци за електронско потпишување, спречува можност за добивање на податоци за електронскиот потпис во разумен рок и со помоч на разумни уреди од податоците за проверка на електронскиот потпис, ; електронскиот потпис да биде заштитен од фалсификување со употреба на моментално достапната технологија и потписникот да може сигурно да ги зачува податоците за електронско потпишување од неовластен пристап.

Податоци за проверка на електронски потпис (signature-validation data) се единствени податоци користени при проверка на електронскиот потпис како, на пример, кодови или јавни криптографски клучеви.

Уред за проверка на електронски потпис (signature-validation device) е конфигурирана програмска или машинска опрема која се користи за проверка на електронски потпис.

Сертификат (certificate) е потврда во електронски облик со кој се потврдува врската меѓу податоците за проверка на електронски потпис со одредено лице, носителот на сертификатот и идентитетот на тоа лице.

Квалификуван сертификат (Qualified Certificate) е сертификат кој содржи име или назив и држава на живеалиштето, односно седиштето на издавачот; име или назив односно псевдоним на носителот или назив односно псевдоним на информатичкиот систем со назнака на носителот; податоци за проверка на електронскиот потпис кои се поврзани со податоците за електронско потпишување; почеток и крај на важењето на сертификатот; идентификационен број на сертификатот; општо прифатениот електронски потпис на издавачот и евентуалните ограничувања за употреба на сертификатот.

Нормализиран сертификат (Normalized Certificate) е сертификат кој има исти технички својства и нуди исто ниво на доверливост како и квалификуваниот сертификат, но е без законски ограничувања во неговата наменета употреба.

Напреден електронски потпис (Advanced electronic signature) е електронски потпис кој ги исполнува следните барања:

- а) на единствен начин е поврзан со потписникот;
- б) овозможува идентификација на потписникот;
- в) создаден е со користење на податоци за создавање на електронски потпис кои потписникот може да ги користи со високо ниво на доверба, да ги користи под сопствена контрола; и
- г) е поврзан со податоци кои се потпишани со него на таков начин што секоја подоцнежна измена на податоците е воочлива.

Квалификуван електронски потпис значи напреден електронски потпис кој е создаден со уред за квалификуван електронски потпис и кој се базира на квалификуван сертификат за електронски потпис.

Напреден Електронски печат е електронски печат кој ги исполнува следниве барања:

- а) на единствен начин да е поврзан со создавачот на печатот;
- б) да овозможи идентификација на создавачот на печатот;
- в) да е создаден со податоци за создавање на електронски печат кои создавачот на печатот, со високо ниво на доверба, може да ги користи единствено под сопствена контрола;
- г) да е поврзан со податоците кои ги запечатува на таков начин што секоја подоцнежна измена на истите е воочлива.

Квалификуван електронски печат значи напреден електронски печат, кој е создаден со уред за квалификуван електронски печат и се базира на квалификуван сертификат за електронски печат.

Квалификуван Сертификат за електронски печат е електронска потврда која ги поврзува податоците за валидација на електронскиот печат со правното лице и која го потврдува името на правното лице;

Субјект (Subject) е субјектот идентификуван во сертификатот како закупник на приватен клуч поврзан со јавен клуч даден во сертификатот.

Претплатник (Subscriber) е договорна страна која бара сертификат од TSP во име на еден или повеќе носители. Претплатникот во исто време може да биде и носител во случај кога сертификатите се издадени на поединец за лична употреба.

Трето лице (Relying party) е субјект кој има разумна доверба во сертификатот.

Кориснички профил (computer user account) - Кориснички профил претставува збир на атрибути кои овозможуваат пристап до компјутерски систем за одредено лице. Секој кориснички профил е уникатен на секој компјутерски систем, што е реализирано преку интерни функции на компјутерскиот систем. Основа за пристап до корисничкиот профил претставува пар од корисничко име и лозинка. Корисничкото име е низа од алфанумерички карактери која претставува идентификациско име на корисник во еден компјутерски систем. Ваквото идентификациско име мора да биде уникатно на ниво на компјутерски систем. Лозинката е исто така низа од алфанумерички карактери, која му е позната само на сопственикот на корисничката сметка. Во компјутерски системи во кои е потребна високо ниво на безбедност, корисничката лозинка може да биде дополнета или заменета со чип картичка.

Енкрипциски пар на клучеви (Encryption key pair) подразбира пар на симетрични клучеви составен од јавен енкрипциски клуч и пропратен приватен декрипциски клуч. Исто така познат и како доверлив пар на клучеви (confidentiality key pair).

Сертификат со јавен енкрипциски клуч (Public encryption key certificate) е сертификат кој содржи јавен енкрипциски клуч.

Сертификат со јавен клуч за верификација на потпис (Public signature verification key certificate) е сертификат кој содржи јавен клуч за потпишување.

Пар на клучеви за потпишување (Signature key pair) е пар на асиметрични клучеви сочинети од приватен клуч за потпишување и пропратен јавен клуч за верификација на потписот.

QSCD (Smart Card) е QSCD уред за Квалификуван електронски потпис/печат во облик на Smart картичка/токен во која можат да се чуваат приватни клучеви.

HSM (Hardware Security Module) – физички уред за безбедно складирање на дигитални клучеви

Давател на доверливи услуги (Trust Service Provider) значи правно лице кое обезбедува една или повеќе доверливи услуги како давател на квалификувани или неквалификувани доверливи услуги.

Давател на квалификувани доверливи услуги (Qualified Trust Service Provider) значи давател на доверливи услуги кој обезбедува една или повеќе квалификувани доверливи услуги и квалификуваниот статус му го доделува надзорниот орган.

Кратенки:

Список на кратенки, кои се споменуваат во овој документ и во Политиката, е даден во следнава табела:

Кратенка	Објаснување
ARL	(Authority Revocation List) Регистар на поништени сертификати од издавачи
TSP	(Certificate Authority) - Овластен издавач на сертификати
CN	(Common Name) - Име X.500
CPS	(Certification Practice Statement) Правилата на издавачот на сертификати (ПИС)
CRL	(Certificate Revocation List) Регистар на поништени сертификати (РПС)
DN	(Distinguish Name) - Единствено име X.500
EAL	(Evaluation Assurance Level) стандард за означување на нивото на сигурност на компјутерските системи
EKU	(Extended Key Usage) Проширена употреба на клуч
RA	(Registration Authority) Овластен тим за регистрација
LRA	(Local Registration Authority) - Овластен локален тим за регистрација – назначени вработени за продажба од Македонски Телеком АД – Скопје

PRA	(Primary Registration Authority) - Овластен примарен тим за регистрација – одговорни вработени од Македонски Телеком АД – Скопје
PMA	Primary Management Authority – Овластен тим за управување
OA	Овластен оперативен тим на MKT
FIPS 140-1	(Federal Information Processing Standards) Стандард за означување на нивото на сигурност од аспект на обработка на информациите http://csrc.nist.gov/publications/fips/fips140-1/fips1401.pdf
PKCS #10	(Public-Key Cryptography Standard #10) Стандард за форматот на барањето за сертификат
PKI	(Public Key Infrastructure) Инфраструктура на јавните криптографски клучеви
PKIX	(X.509 based PKI) PKI базиран на X.509 стандардот
PKIX-CMP	(PKIX-Certificate Management Protocols) Стандарден протокол за управување со сертификати, опишан во RFC 4510
X.509	Стандард за електронски сертификати опишан во RFC 3280
QSCD	(Qualified Signature Creation Device) Уред за квалификуван потпис Уред за создавање на квалификуван или напреден електронски потпис и квалификуван или напреден електронски печат во согласност со барањата од eIDAS
TSP	(Trust Service Provider) Давател на доверливи услуги

2. ОДГОВОРНОСТИ ЗА ОБЈАВУВАЊЕ И СКЛАДИРАЊЕ

2.1. Складишта

Македонски Телеком СА објавува информации поврзани со услугите за сертификација во складиштата на следниве адреси:

Јавни веб страници: <http://www.telekom.mk/CPS>

LDAPv3 Директориум: <ldap://ldap-ca.ca.telekom.mk>

2.2. Објавување на информации за сертификација

Македонски Телеком СА објавува:

Регистри на поништени сертификати (CRL)

Статус на сертификатот преку OCSP протокол

Сертификат на СА

Политика за издавање на сертификати и Изјава за обелоденување на РКИ

Листа на тимови за регистрација

Упатства за користење

Македонски Телеком СА известува за и објавува јавни информации поврзани и со други услуги за сертификација.

2.3. Време или фреквенција на објавување

Сертификатите се објавуваат веднаш по нивното издавање како што е утврдено во Делот 4.4. Регистарите на поништени сертификати се објавуваат веднаш по нивното издавање како што е утврдено во Делот 4.9.7. Сите информации се објавуваат веднаш откако ќе бидат изменети или откако ќе станат достапни за TSP.

2.4. Контроли на пристап до складиштата

Сите јавни информации се достапни само во формат којшто може само да се чита, но не и да се менува, без ограничувања. Складиштата се дополнително заштитени од неовластени измени.

---

3. ИДЕНТИФИКАЦИЈА И АВТЕНТИКАЦИЈА

3.1. Именување

3.1.1. Видови на имиња

Атрибутот на името на субјектот во сертификатите издадени од страна на Македонски Телеком СА го содржи автентичираното име на претплатникот како што е дефинирано во табелата во Делот 3.1.4 Правила за толкување на различни форми на имиња. Атрибутот на субјектот на сертификатот во СА сертификатот и во сертификатите издадени на претплатниците е во форма на X.501 Единствено име (DN). Единственото име е шифрирано како Printable String или UTF8String и мора да биде присутно во сите издадени сертификати.

3.1.2. Потребност од осмислени имиња

Збирот на атрибути на Единственото име на субјектот на сертификатот на уникатен начин го идентификува секој носител на сертификат и има осмислено значење. Атрибутот на серискиот број, кога го има, се користи за да се разликуваат имињата каде инаку полето на субјектот би било идентично.

3.1.3. Анонимност или псевдонимност на претплатниците

Не е применливо.

3.1.4. Правила за толкување на различни форми на имиња

Полето на името на субјектот се дефинира како X.501 вид на Име (x.500 Единствено име) во согласност со RFC 5280.

Атрибутот на „Субјектот“ и атрибутот на „Издавачот“ Македонски Телеком СА во СА сертификатот е како што е наведено во дел 1.3.1.

Единственото име (Субјектот) X.500 во сертификатите издадени од Македонски Телеком СА е со следниот формат:

Физичко лице

Компонента на Единственото име	Вредност
Држава (C=)	ISO 3166-1 шифра на земјата од две букви
Организација (O=) За физички лица поврзани со организацијата	Регистрирано име на организацијата на субјектот (правното лице)
Идентификувач на организацијата За физички лица поврзани со организацијата	Идентификатор на организацијата различен како организација
Име	
Презиме	
Име (CN=)	Име, иницијали (опционално) и презиме на носителот на сертификатот за физички лица
Сериски број (serialNumber=)	Единствен сериски број

Правен субјект

Компонента на Единственото име	Вредност
Држава (C=)	ISO 3166-1 шифра на земјата од две букви поврзана со локацијата на Субјектот
Организација (O=)	Регистрирано име на организацијата на субјектот (правното лице)

Идентификувач на организацијата=	Идентификатор на организацијата различен како организација За сертификат од видот Квалификуван сертификат за напреден е-печат РР атрибутот на идентификувачот на организацијата содржи информации според ETSI TS 119 495 V1.4.1, GEN-5.2.1-3
Организациска единици (OU=)	Опционално
Име (CN=)	Име кое субјектот вообичаено го користи за претставување. Ова име треба да биде потполно исто со регистрираното име на организацијата.
Сериски број (serialNumber =)	Единствен сериски број

Server SSL сертификати

Компонента на Единственото име	Вредност
Држава (C=)	ISO 3166-1 шифра на земјата од две букви поврзана со локацијата на Субјектот
Локација (L) =	Информации за локацијата на Субјектот
Организација (O) =	Регистрирано име на организацијата на субјектот (правното лице)
Име (CN) =	Единствена IP адреса или Целосно квалификувано име на домен
Сериски број (serialNumber) =	Единствен сериски број

Серискиот број (serialNumber), ако се користи, е вклучен во Единственото име како дел од RDN со повеќе вредности (RDN = CN + serialNumber).

3.1.5. Уникатност на имињата

Македонски Телеком СА назначува во предметот на сертификатот комбинација од атрибути на Единственото име, како што е дефинирано во делот 3.1.2 и 3.1.4, за да се обезбеди недвосмисленост и уникатност на имињата.

3.1.6. Препознавање, автентикација и улога на заштитните знаци

Македонски Телеком СА строго ќе се придржува кон правилата за доделување имиња дадени во точките Видови на имиња и осмислени имиња. На претплатниците им се забранува да бараат име за субјектите со кое би се повредиле интелектуалните и сопственичките права на другите претплатници.

Македонски Телеком СА прави разумни напори за да ги реши споровите кои можат да произлезат од доделувањето на имиња, на пример TSP може да контактира со барателот и да се согласи атрибутот на Името (CN) во субјектот да се промени, за да се разликува Единственото име од постојното Единствено име.

Македонски Телеком СА може, по сопствено наоѓање, да го одбие, промени, повторно да го издаде или поништи сертификатот во врска со било кое Единствено име.

3.2. Првично потврдување на идентитетот

3.2.1. Метод за докажување на поседувањето на приватен клуч

Доказ за поседување на приватен клуч од страна на претплатникот се обезбедува преку безбедна размена помеѓу TSP апликацијата и PKI клиент апликацијата со користење на Протоколи за управување со сертификати во согласност со PKCS#10 Certification Request Syntax стандардот.

Во случај кога приватниот клуч и сертификатот се генерирани од TSP, тогаш картичката со клучеви и пин се испраќа до субјектот кој го побарал сертификатот, со што се осигурува дека претплатникот ќе го добие приватниот клуч.

3.2.2. Автентикација на идентитетот на организацијата

Секоја организација (правно лице), што сака да стане претплатник на Македонски Телеком СА, мора да обезбеди доволен доказ дека организацијата го има идентитетот за кој тврди дека го поседува.

Прилогот кон договорот - Формуларот за барање за добивање на квалификуван сертификат за правни и физички лица, регистрирани за извршување на дејност го пополнува одговорното лице (законски застапник на правното лице) запишано во централен регистар или од него овластено лице. Одговорното лице или лицето овластено од него го доставува пополнетиот формулар заедно со документите за идентификација и Полномошното на правното лице до овластенатиот тим за регистрација.

Македонски Телеком СА ќе го потврди идентитетот на одговорното лице, како што е дефинирано во Делот 3.2.3 Автентикација на идентитетот на корисникот, и неговото овластување да постапува во име на организацијата како што е дефинирано во Делот 3.2.5 Потврдување на издавачот.

Македонски Телеком СА води евиденција на начините со кои се потврдува идентитетот на организацијата и поединецот кој е овластен да постапува во име на организацијата.

3.2.3. Автентикација на идентитетот на поединецот

Сите поединци (физички лица) кои сакаат да станат претплатник на Македонски Телеком СА ќе бидат предмет на "face to face" верификација или преку важечки квалификуван сертификат издаден од Македонски Телеком СА. Физичкото лице го идентификува лицето кое е одговорно за прашања поврзани со регистрацијата со увид во важечка национална лична карта или пасош на лицето кое бара сертификат или услуга.

Македонски Телеком СА води евиденција на начините со кои се потврдува идентитетот на корисникот.

3.2.4. Непотврдени информации за претплатникот

Не е применливо.

3.2.5. Потврдување на издавачот

Поединецот кој бара сертификат во име на една организација (правно лице), мора да обезбеди важечка документација за името (корпоративно) на организацијата кое треба да биде внесено во сертификатот во согласност со одредбите од Делот 3.2.2 Автентикација на идентитетот на организацијата. Организацицкото или корпоративното име, кое треба да биде внесено во сертификатот, мора да биде идентично со целосното или скратеното име на организацијата како што е утврдено во обезбедената документација.

Претплатниците кои доставуваат барања за јавни сертификати за сопствена употреба мора да бидат предмет на автентикација како лицето идентификувано во сертификатот.

3.2.6. Критериуми за заедничко работење

Процедурите и практиките на сите меѓусебно поврзани издавачи на сертификати ќе бидат материјално идентични со процедурите и практиките на Македонски Телеком СА дефинирани во оваа Политика за

издавање на сертификати. Македонски Телеком СА ги дефинира деталните барања на база на поединечен случај.

3.3. Идентификација и автентикација за барања за обновување на клучеви

3.3.1. Идентификација и автентикација за рутинско обновување на клучеви

Рутинското обновување на клучеви се врши кога ќе истече важноста на сертификатот или периодот на користење на приватниот клуч.

Претплатниците кои бараат обновување на сертификатот се предмет на автентикација како што е утврдено во деловите 3.2.2 Автентикација на идентитетот на организацијата и 3.2.3 Автентикација на идентитетот на корисникот.

3.3.2. Идентификација и автентикација за рутинско обновување на клучеви по поништување

Претплатниците кои бараат обновување на клучеви по поништување се предмет на автентикација како што е утврдено во деловите 3.2.2 Автентикација на идентитетот на организацијата и 3.2.3 Автентикација на идентитетот на корисникот.

3.4. Идентификација и автентикација на барање за поништување

Барањата за поништување од страна на претплатникот или носителот на сертификатот се доставуваат со повикување на телефонскиот број за контакт на TSP и со идентификување на лозинката дефинирана при процесот на регистрација, лично во канцеларијата на овластениот тим за регистрација на TSP или со електронски потпишано барање кое се потпишува со приватен клуч за потпишување на субјектот кој бара поништување.

Овластените поединци на TSP, кои бараат поништување преку потпишана електронска комуникација, се предмет на автентикација врз основа на нивниот електронски потпис, дури и кога постои сомневање дека користениот приватен клуч за потпишување е компромитиран.

Во спротивно, овластените поединци се предмет на автентикација врз основа на информациите содржани во досието на претплатникот или како што е предвидено во деловите 3.2.2 Автентикација на идентитетот на организацијата и 3.2.3 Автентикација на идентитетот на корисникот.

4. ОПЕРАТИВНИ ПОСТАПКИ ПОВРЗАНИ СО ПЕРИОДОТ НА ВАЛИДНОСТ НА СЕРТИФИКАТОТ

4.1. Постапки за издавање на сертификат

4.1.1. Кој може да поднесе барање за сертификат

Барање за јавен сертификат може да поднесе:

- секој поединец (физичко лице) кој ги исполнува условите утврдени во: Формуларот за барање за добивање на сертификат, Политиката за издавање на сертификати на Македонски Телеком СА и релевантниот договор помеѓу TSP и крајниот корисник;
- секоја организација (правно лице) која ги исполнува условите утврдени во: Формуларот за барање за добивање на сертификат, Политиката за издавање на сертификати на Македонски Телеком СА и релевантниот договор помеѓу TSP и фирмата на клиентот.

4.1.2. Процес на регистрација и одговорности

Македонски Телеком СА издава сертификати само по потврдување на идентитетот на претплатникот и успешното завршување на процесот на регистрација. Главни чекори на процесот на регистрација на сертификатот се:

- Претплатникот поднесува потпишан формулар за барање за добивање на сертификат и обезбедува важечки документ за идентификација
- Претплатникот ја прифаќа Политиката за издавање на сертификати на Македонски Телеком СА и неговите обврски со потпишувањето на договор за краен корисник
- Барањето за сертификат го одобрува Овластениот тим за регистрација на Македонски Телеком СА
- Овластен тим за регистрација го доставува формуларот за барањето за добивање на сертификат преку соодветна апликација за регистрација или директно до Овластениот оперативен тим на Македонски Телеком СА
- Овластениот оперативен тим на Македонски Телеком СА креира корисник со соодветен профил на сертификат и генерира кодови за активација кои се состојат од референтен број и авторизациски код. Доколку барањето е испратено преку апликацијата за регистрација, генерирањето на кодовите е автоматски или мануелно. На крајниот корисник му се потребни двата кода за активација за да побара сертификат од СА или TSP RA во случај кога клучевите и сертификатите се подготвени на QSCD од Македонски Телеком СА.
- Ако клучевите и сертификатите се подготвени на QSCD од TSP, пин и пук шифрите се испраќаат по е-маил и/или СМС до претплатникот; OSCD се доставува во запечатен плик од страна на RA и претплатникот го подига лично или се испраќа по препорачана пошта.

Ако кодовите за активација се испраќаат до носителот на сертификатот:

- Кодовите за активација на регистрирањето на сертификат се испраќаат до носителот на сертификатот:
- Референтниот број се испраќа по е-mail до претплатникот на е-mail адресата наведена во формуларот за барање за добивање на сертификат.
- Авторизацискиот код се испраќа до претплатникот преку СМС.
- Претплатникот користи кодови за активација за да го побара својот сертификат од TSP, со користење на клиент апликација обезбедена од страна на Македонски Телеком СА или од интернет

пребарувачот. Листата на поддржани клиент апликации и интернет пребарувачи е објавена заедно со упатство на веб страната на Македонски Телеком СА наведена во Делот 2.1 Складишта.

4.2. Обработка на барањето за сертификат

4.2.1. Вршење на функции за идентификација и автентикација

Македонски Телеком СА врши идентификација и автентикација како што е дефинирано во деловите 3.2.2 Автентикација на идентитетот на организацијата и 3.2.3 Автентикација на идентитетот на корисникот.

4.2.2. Одобрување или одбивање на апликацијата за сертификат

Побарувањето на сертификат до Македонски Телеком СА ќе биде одобрено ако се исполнети сите услови како што следува:

- Претплатникот (физичко или правно лице) поднел Формулар за добивање на сертификат и е извршена успешна идентификација и автентикација согласно член 3.2;
- Барателот има соодветно овластување ако постапува во име на организација (правно лице);
- Формуларот за добивање на сертификат, документот за идентификација и овластувањата се успешно верификувани;
- Претплатникот има потпишано релевантен договор со Македонски Телеком СА

Во случај некој од горенаведените критериуми да не е исполнет, или ако постои разумно сомневање дека барателот ги прекршува одредбите од овој документ, Договорот за краен корисник или применливото законодавство, тогаш овластен тим за регистрација на Македонски Телеком СА ќе го одбие барањето за сертификација. Македонски Телеком СА го задржува правото да го одбие барањето за сертификација без да ги наведе причините за тоа.

4.2.3. Потребно време за обработка на барањата за сертификат

Барањата за добивање на сертификат и документот за идентификација се потврдуваат и обработуваат за време на присуството на барателот во канцеларијата на Овластениот тим за регистрација на Македонски Телеком СА.

Доставените барања ќе се обработат во рок од 5 (пет) работни дена.

4.3. Издавање на сертификатот

4.3.1. Постапки на TSP во текот на издавањето на сертификатот

Системот за издавање на сертификати на Македонски Телеком СА по приемот на барањето за сертификат (PKCS#10) ќе го изврши следното:

- ќе ја потврди важноста на кодовите за активација содржани во примените податоци;
  - ќе потврди дека претплатникот поседува приватен клуч поврзан со јавниот клуч испратен за сертификација, како што е предвидено во Делот 3.2.1 Метод за докажување на поседувањето на приватен клуч;
  - ќе потврди дека барањето за сертификат е во согласност со PKCS#10 од техничката спецификација.
  - ќе го издаде бараниот сертификат ако сите горенаведени услови се исполнети.
-

4.3.2. Известување до претплатникот од страна на TSP за издавање на сертификат

Апликацијата на Македонски Телеком СА веднаш ќе му го презентира издадениот сертификат на барателот така што нема да има потреба од дополнително известување.

За видови на сертификати издадени на QSCD, клучот и сертификатите се подготвуваат на QSCD од страна на TSP и претплатникот се известува како дел од процесот на достава.

4.4. Преземање на сертификатот

4.4.1. Постапка која претставува преземање на сертификатот

Процедурата за регистрација на сертификатот зависи од видот на сертификатот.

- QSCD (smart картичка / Token) се доставува лично во запечатено плико до претплатникот или со препорачана пошта на адресата на претплатникот, ако се работи за физичко лице, додека за правни лица се доставува до адресата на правното лице или се подига лично;
- Сертификатите кои не се издадени на QSCD (smart картичка / Token) се регистрираат од страна на носителот на сертификатот со користење на апликација во Интернет пребарувач;

За сертификати кои не се издадени на QSCD:

- Упатствата за регистрирање на сертификатот можат да се најдат на веб страната на Македонски Телеком СА <http://www.telekom.mk/CPS>. Претплатникот ќе добие упатства и по e-mail кога ќе го добие референтниот број. Самите упатства се подложни на промена во согласност со моменталните промени во рамките на PKI и не се составен дел од оваа Политика. За успешно регистрирање на сертификатот меродавни се последните објавени упатства.
- Претплатникот може да го регистрира сертификатот само со важечки податоци за активација: референтен број и авторизациски код. Периодот на важност на податоците за активација е ограничен на 30 дена. По истекот на податоците за активација, постапката за регистрација треба да се повтори.
- Во случај на неуспешно регистрирање, носителот на сертификатот ќе го пријави проблемот до овластен тим за регистрација на Македонски Телеком СА (види информации за контакт на овластен тим за регистрација во Делот 1.5.2. Лице за контакт).

Барателот ќе ги добие сите сертификати при процесот на онлајн регистрација на сертификатите или на QSCD. Не е потребно дополнително потврдување на преземањето на сертификатот.

4.4.2. Објавување на сертификатот од страна на TSP

Македонски Телеком СА ги објавува сертификатите во јавен LDAP директориум утврден во Делот 2.1. Складишта. <ldap://ldap-ca.ca.telekom.mk>. Сертификати кои се користат само за електронски потписи или електронски печат (само електронски потпис и/или на неотповиклив бит сет) нема да се објавуваат.

4.4.3. Известување за издавање сертификат од страна на TSP до другите субјекти

Македонски Телеком СА нема да известува други субјекти.

4.5. Употреба на пар на клучеви и сертификат

4.5.1. Употреба на приватниот клуч и сертификатот на претплатникот

Македонски Телеком СА издава сертификати кои можат да поддржат неколку употреби на клучеви. Оваа поддршка се обезбедува со вклучување на соодветни продолжувања на користењето на клучевите.

Претплатниците ќе ги користат сертификатите во согласност со keyUsage и extKeyUsage X.509 екстензиите на сертификатите и за целите дефинирани во Делот 1.4.1. Соодветни употреби на сертификатот. Претплатниците мора да ги чуваат нивните приватни клучеви на безбедно место и да преземат заштитни мерки за да спречат компромитирање и неовластено користење на клучевите.

По истекот на важноста на сертификатот или поништување на сертификатот, поврзаниот приватен клуч веќе не може да се користи.

4.5.2. Употреба на јавниот клуч и сертификатот од страна на трето лице

Трето лице ќе го ограничи користењето на јавните клучеви содржани во сертификатите издадени од страна на Македонски Телеком СА на соодветна употреба како што е детално наведено во Делот 1.4.1. Соодветни употреби на сертификатот. Третото лице е исто така одговорно за следново:

- Да внимава на ограничувањата на сертификатот и одговорноста на TSP како што е детално наведено во оваа Политика.
- Да обезбеди дека сертификатот не е поништен со пристапување онлајн на кој било и на сите применливи регистри на поништени сертификати (CRL) или OCSP.
- Веднаш да го извести TSP за евентуалното сомневање за злоупотреба или за потврдена злоупотреба на кој било сертификат издаден од TSP.

4.6. Обновување на сертификат (без генерирање на нов клуч)

Обновувањето на сертификатот е процес во кој TSP издава нов сертификат за истиот субјект. Македонски Телеком СА не дозволува и не поддржува обновување на сертификат.

4.6.1. Околности за обновување на сертификати

Не е поддржано, како што е наведено во Делот 4.6. Обновување на сертификат (без генерирање на нов клуч).

4.6.2. Кој може да бара обновување

Не е поддржано, како што е наведено во Делот 4.6. Обновување на сертификат (без генерирање на нов клуч).

4.6.3. Обработка на барањата за обновување на клучот на сертификатот

Не е поддржано, како што е наведено во Делот 4.6. Обновување на сертификат (без генерирање на нов клуч).

4.6.4. Известување до претплатникот за издавање на нов сертификат

Не е поддржано, како што е наведено во Делот 4.6. Обновување на сертификат (без генерирање на нов клуч).

4.6.5. Постапка која претставува преземање на сертификатот со обновен клуч

Не е поддржано, како што е наведено во Делот 4.6. Обновување на сертификат (без генерирање на нов клуч).

4.6.6. Објавување на обновениот сертификат од страна на TSP

Не е поддржано, како што е наведено во Делот 4.6. Обновување на сертификат (без генерирање на нов клуч).

4.6.7. Известување за издавање на сертификати од страна на TSP до други субјекти

Не е поддржано, како што е наведено во Делот 4.6. Обновување на сертификат (без генерирање на нов клуч).

4.7. Обновување ге-кеу на сертификат (обновување со генерирање на нов клуч)

Обновување ге-кеу на сертификатот е процес во кој на претплатникот му се издава нов сертификат од страна на TSP. Новиот сертификат ги содржи истите информации на субјектот како и во стариот сертификат и нови клучеви.

4.7.1. Околности за обновување на клучот на сертификатот

Обновување на клучот на сертификатот се врши:

- по поништување на сертификатот;
- откако важноста на сертификатот истекла или е блиску до истекување;

4.7.2. Кој може да бара сертификат со нов јавен клуч

Обновување на клучот на сертификатот може да побара претплатникот, носителот на сертификатот или овластен претставник кој побарал првично издавање на сертификатот.

4.7.3. Обработка на барањата за обновување на клучот на сертификатот

Обновување на клучот се врши на истиот начин како и барањето за првичен сертификат.

4.7.4. Известување до претплатникот за издавање на нов сертификат

Како што е опишано во Делот 4.3.2 Известување до претплатникот од страна на TSP за издавање на сертификат.

4.7.5. Постапка која претставува преземање на сертификатот со обновен клуч

Како што е опишано во Делот 4.4.1 Постапка што претставува преземање на сертификатот.

4.7.6. Објавување на сертификат со обновен клуч од страна на TSP

Како што е опишано во Делот 4.4.2 Објавување на сертификатот од страна на TSP.

4.7.7. Известување за издавање на сертификати од страна на TSP до други субјекти

Како што е опишано во Делот 4.4.3 Известување за издавање сертификат од страна на TSP до другите субјекти.

4.8. Измени во сертификатот

Измените во сертификатот е постапка која им олеснува на претплатниците да бараат сертификат со изменети информации. Измените во сертификатот овозможуваат обновување на клучот на сертификатот и се обработуваат како барање за првична сертификација.

4.8.1. Околности за измени во сертификатот

Претплатникот може да побара измени во сертификатот кога информациите за субјектот, како што се името или е-mailот се изменети.

4.8.2. Кој може да побара измени во сертификатот

Измени во сертификатот може да побара претплатникот, носителот на сертификатот или субјектот кој побарал првично издавање на сертификат.

4.8.3. Обработка на барањата за измени во сертификатот

Барањето за измени во сертификатот се обработува како барање за првична сертификација.

4.8.4. Известување до претплатникот за издавање на нов сертификат

Како што е опишано во Делот 4.3.2 Известување до претплатникот од страна на TSP за издавање на сертификат.

4.8.5. Постапка која претставува преземање на изменетиот сертификат

Како што е опишано во Делот 4.4.1 Постапка што претставува преземање на сертификатот. Објавување на изменетиот сертификат од страна на СА

4.8.6. Објавување на изменетиот сертификат од страна на TSP

Како што е опишано во Делот 4.4.2 Објавување на сертификатот од страна на TSP.

4.8.7. Известување за издавањето на сертификат од страна на TSP на други субјекти

Како што е опишано во Делот 4.4.3 Известување за издавање сертификат од страна на TSP до другите субјекти.

4.9. Поништување и суспензија на сертификатот

4.9.1. Околности за поништување

Поништување на сертификацијата се бара:

- ако е побарано од претплатникот или од носителот на сертификатот;
- ако TSP потврди дека носителот на сертификатот починал или ги изгубил своите деловни способности или правното лице престанало да постои или ако околностите, кои имаат значително влијание на целокупната важност на сертификатот, се променети;
- кога која било информација содржана во сертификатот се смета за неточна или за која постои сомневање дека е неточна;
- кога приватниот клуч поврзан со сертификатот е компромитиран или постои сомневање дека е компромитиран;
- кога кои било податоци за активација, како што се лозинка или ЕМБГ, кои се користат за заштита на приватниот клуч, се компромитирани или за кои постои сомневање дека се компромитирани;
- ако TSP утврди дека сертификатот не бил соодветно издаден во согласност со Политиката за издавање на сертификати на Македонски Телеком СА;
- претплатникот или носителот на сертификатот ги прекршува одредбите од Политиката за издавање на сертификати на Македонски Телеком СА или применливиот закон (неисполнување на обврските на претплатникот);
- сите останати причини утврдени во Законот за електронски документи, електронска идентификација и доверливи услуги.

Органот за управување со политиката на Македонски Телеком СА може да го поништи сертификатот на Македонски Телеком СА кога ќе смета дека поништувањето е неопходно.

4.9.2. Кој може да бара поништување

Поништување на сертификатот може да побара:

- Претплатникот (односно правното лице) или субјектот (носителот на сертификат)
- Овластениот претставник кој побарал издавање на сертификат

- Македонски Телеком СА
- Надлежниот суд.

4.9.3. Постапка за барање на поништување

Претплатникот или носителот на сертификатот може да побара поништување на сертификатот на следниве начини:

- со електронски потпишано барање за поништување испратено по е-пошта;
- лично во преку контакт на овластените лица за регистрација од Македонски Телеком овластен тим за регистрацијаСА;
- Со телефонски повик при што мора да го знае тајниот збор/лозинка внесен во формуларот за барање за добивање на сертификат.
- Барањето за поништување на сертификатот се идентификува како што е дефинирано во Делот 3.4. Идентификација и автентикација на барање за поништување.

Поништување заради измени на податоците во самиот сертификат

1. Барање за поништување:
  - Претплатникот го испраќа барањето до овластен тим за регистрација на Македонски Телеком СА по e-mail или лично во канцелариите на локалната служба за регистрација (LRA). За важечко барање се смета она што е потпишано со клучот издаден од Македонски Телеком СА.
  - Претплатникот треба да биде идентификуван (лично) доколку се работи за физичко лице или преку одговорното лице на правниот субјект и да го предаде барањето (формуларот) за поништување на сертификатот.
  - Овластен примарен тим за регистрација на Македонски Телеком СА го проверува и го одобрува поништувањето.
2. Овластен примарен тим за регистрација на Македонски Телеком СА го иницира поништувањето на сертификатот преку апликација во која се наведуваат причините за поништување или го испраќа барањето за поништување до Овластениот оперативен тим на Македонски Телеком СА за извршување на поништувањето со наведување на причините за истото.
3. За издавање на нови клучеви претплатниците се предмет на автентикација како што е утврдено во деловите 3.2.2 Автентикација на идентитетот на организацијата и 3.2.3 Автентикација на идентитетот на корисникот.

Поништување заради компромитирање на приватниот клуч

1. Барање за поништување:
  - Претплатникот го испраќа барањето до овластен тим за регистрација на Македонски Телеком СА по e-mail или лично.
  - Со телефонски повик при што мора да го знае тајниот збор/лозинка внесен во иницијалното барање за регистрација
  - Претплатникот треба да биде идентификуван (лично) доколку се работи за физичко лице или преку одговорното лице на правниот субјект и да го предаде барањето (формуларот) за поништување на сертификатот.

- Овластен примарен тим за регистрација на Македонски Телеком СА го проверува барањето и го одобрува поништувањето.
2. Овластен примарен тим за регистрација на Македонски Телеком СА го иницира поништувањето на сертификатот преку апликација со наведување на причината „компромитиран“ или го испраќа барањето за поништување до Овластениот оперативен тим на Македонски Телеком СА за извршување на поништувањето со наведување на причината „компромитиран“.
  3. Во случај на барање за издавање на нови клучеви, претплатниците се предмет на автентикација како што е утврдено во деловите 3.2.2 Автентикација на идентитетот на организацијата и 3.2.3 Автентикација на идентитетот на корисникот.

Поништување на сертификатот заради неисполнување на обврските од страна на претплатникот

Доколку претплатникот не ги исполнува своите обврски и должности кон и во согласност со оваа политика и договорот склучен со Македонски Телеком АД - Скопје, може да дојде до поништување на неговиот сертификат, при што:

1. Овластен тим за регистрација го проверува статусот на електронскиот потпис на претплатникот во TSP
2. Овластениот оперативен тим на Македонски Телеком СА го поништува сертификатот наведувајќи ги причините за истото

4.9.4. Дозволено време од барањето за поништување до поништувањето на сертификатот

Субјектот, кој станал свесен за околностите според кои е потребно поништување на сертификатот, треба да побара поништување во најкус можен рок и без непотребно одложување.

Македонски Телеком СА може да го изврши поништувањето на сертификатот како резултат на неисполнување на обврските од страна на претплатникот веднаш по истекот на временскиот период во рамките на кој претплатникот требало да ги исполни своите обврски.

4.9.5. Временски период во рамките на кој СА мора да го обработи барањето за поништување

Во други случаи на поништување на сертификати, временскиот период помеѓу приемот на барањето и поништувањето на сертификатот не треба да биде подолг од 24 часа.

4.9.6. Поништување со проверка на барањето за трети лица

Трето лице треба да го провери регистарот на поништени сертификати CRL или OCSP на Македонски Телеком СА пред да користи некој сертификат издаден од Македонски Телеком СА. Доколку не може да се изврши валидна проверка на поништување поради грешка во системот или губење на услугата, не треба да се прифаќа ниту еден сертификат од Македонски Телеком СА.

Трето лице треба да го верификува одговорот од CRL или OCSP со проверка на својот електронски потпис со соодветниот сертификат од TSP и треба да провери дали истиот е истечен.

4.9.7. Зачестеност на објавување на регистар на поништени сертификати CRL (ако е применливо)

Македонски Телеком СА го објавува новиот регистар на поништени сертификати редовно на секои 24 часа. Периодот на важност на CRL изнесува најмногу 48 часа. Македонски Телеком СА го ажурира CRL веднаш или што е можно поскоро по обработката на валидното барање за поништување. Максималното доцнење помеѓу потврдувањето дека поништувањето на сертификатот или неговата суспензија стапило во сила и фактичката промена на информацијата за статусот на овој сертификат која им станува достапна на трети страни е најмногу 60 минути.

4.9.8. Максимална латентност за CRL (ако е применливо)

Не е утврдено. (Види Дел 4.9.7)

4.9.9. Можност за онлајн проверка на поништувањето/статусот

OCSP услугата ја обезбедува TSP. Локацијата на услугата ја наведува тимот за продолжување (extension authority) InfoAccess вклучена во секој издаден сертификат.

4.9.10. Барања за онлајн проверка на поништувањето

Види 4.9.6..

4.9.11. Други достапни форми на објавување на поништувањето

Не е применливо.

4.9.12. Посебни барања во врска со компромитирањето на клучот

Не се потребни посебни барања во случај на компромитирање на клучот на Носителот на сертификатот.

4.9.13. Околности за суспензија

Суспензија на сертификатот може да се побара кога носителот на сертификатот ќе замине на подолг временски период, на пример, на породилно отсуство. Македонски Телеком СА може исто така да ги суспендира сертификатите на претплатникот при верификација на барањето за поништување на сертификатот.

Суспендираните сертификати се објавуваат во регистарот на поништени сертификати (CRL) за време на периодот на суспензија.

4.9.14. Кој може да побара суспензија

Суспензија и укинување на суспензијата на сертификат може да се побара од страна на:

- Претплатник или субјект (носител на сертификат)
- Овластен претставник којшто побарал издавање на сертификат
- Овластен тим за регистрација на Македонски Телеком СА
- Членовите на Македонски Телеком СА

4.9.15. Процедура за барање на суспензија

Како што е опишано во Делот 4.9.3 Постапка за барање на поништување

4.9.16. Ограничувања на периодот на суспензија

Периодот на суспензија не е ограничен.

4.10. Услуги во однос на статусот на сертификатот

4.10.1. Оперативни карактеристики

Статусот на сертификатот се објавува со помош на X.509 Регистар на поништени сертификати (CRL) преку OCSP протокол.

CRL се објавува преку LDAP директориумот и веб страницата. Точните локации (LDAP и http URLs) се објавуваат со помош на X.509 CRL екстензија за дистрибуциски точки.

Достапноста на OCSP услугата е наведена како URL во сертификатите.

CRL профилот и протоколот за OCSP услугата се опишани во дел **Error! Reference source not found.** и дел **Error! Reference source not found.**

4.10.2. Достапност на услуга

Статус на сертификатот од Македонски Телеком СА е достапен 24 часа на ден, 7 дена во неделата, со максимално годишно непланирано нефункционирање од 7 (седум) дена годишно.

4.10.3. Опциони карактеристики

Не е применливо.

4.11. Крај на претплатата

Претплатата завршува по истекот или поништувањето на сертификатот. Македонски Телеком СА ја чува документацијата и податоците за сертификатите најмалку 10 години по истекот или поништувањето на сертификатот.

4.12. Чување на копии на клучеви кај овластени трети страни и нивно обновување

Македонски Телеком СА не поддржува чување на копии на клучеви кај овластени трети страни.

4.12.1. Политики и практики за чување на копии на клучеви кај овластени трети страни и нивно обновување

Не е применливо.

4.12.2. Политика и практики за енкапсулација на клучот за сесијата и обновување

Не е применливо.

5. КАПАЦИТЕТ, УПРАВУВАЊЕ И ОПЕРАТИВНИ КОНТРОЛИ

5.1. Физички контроли

5.1.1. Мапа на локација и конструкција

Техничките средства на Македонски Телеком СА (мрежни компјутерски системи, операторски терминали и ИТ ресурси) се наоѓаат во посебни, континуирано набљудувани простории (локации) во обезбедена зграда (објект).

Компонентите на системот и работењето на Македонски Телеком СА се наоѓаат во физички заштитено опкружување со цел да се спречи неовластена употреба, пристап, или откривање на чувствителни информации. Контролите на физичката безбедност се имплементирани во согласност со важечките најдобри практики за физичка безбедност. Заштитните мерки вклучуваат:

- Пристапот е ограничен на вработените на Македонски Телеком СА
- Сите други пристапи се вршат под придружба, а секој пристап се евидентира
- На вработените за одржување и услуги се врши видео мониторинг во текот на нивните посети
- Безбедни електронски брави и систем за пристап
- Непрекинат надзор, чување од страна на чувари на лице место и видео мониторинг од мониторинг центарот на зградата

5.1.2. Физички пристап

Само овластените вработени на Македонски Телеком СА, во согласност со нивната функција, имаат пристап до одредени делови на инфраструктурата на Македонски Телеком СА. Секој пристап до локациите на Македонски Телеком СА се снима електронски и се внесува во електронскиот дневник за пристап до локациите.

5.1.3. Напојување и климатизација

ИТ центарот на Македонски Телеком СА е опремен со климатизер за контрола на топлината и влажноста, при што сите критични компоненти се поврзани со непрекинато напојување (UPS) единици, коишто исто така го регулираат напојувањето.

5.1.4. Изложеност на вода

Во просториите на Македонски Телеком СА нема водоводни инсталации. Преземени се сите технички мерки за заштита од водоводните инсталации во опкружувањето.

5.1.5. Превенција и заштита од пожари

Просториите на Македонски Телеком СА се заштитени со систем за рано откривање на пожари, автоматски аларм за пожар и систем за гасење на пожари.

5.1.6. Складирање на носители на податоци

Сите компјутерски носители на податоци што содржат податоци на Македонски Телеком СА, вклучувајќи ги и носителите на бекап на податоци, се чуваат во огноотпорни контејнери, од кои едниот се наоѓа во рамките на Македонски Телеком СА а другиот се наоѓа на оддалечена безбедна локација.

5.1.7. Отстранување на отпадот

Пред да се фрлат, документите во печатена форма и магнетните носители на податоци се уништуваат на начин на кој што информацијата неможе да се репродуцира. TSP ги задржува сите нефункционални хардверските компоненти за цели на безбедно ослободување од истите.

5.1.8. Складирање на резервни копии на оддалечена локација

Македонски Телеком СА користи безбедна оддалечена локација за складирање на податоци на носители на податоци. Носителите на податоци се чуваат на оддалечена безбедна локација заштитена од надворешни влијанија и со контролиран пристап, којашто има високо ниво на заштита, односно сеф. Пристапот до сефот е ограничен само на две овластени лица.

5.2. Процедурални контроли

5.2.1. Доверливи улоги

Во зависност од нивната улога, вработените на Македонски Телеком СА може да имаат корисничка сметка на главниот TSP компјутер, на TSP апликацијата, или и на главниот TSP компјутер и на TSP апликацијата. TSP апликацијата што ја користи Македонски Телеком СА содржи голем број на доверливи улоги коишто им се доделуваат на вработените на TSP во согласност со надлежностите на истиот. Привилегиите доделени на сметката на оперативниот систем на главниот TSP компјутер го ограничуваат пристапот на вработените на Македонски Телеком СА до оној степен што им е потребен за извршување на должностите.

Распоредот на TSP улогите е даден во табелата подолу:

Одговорни лица на Македонски Телеком СА	Ниво на пристап на оперативниот систем	Ниво на пристап на TSP апликацијата
Главен корисник на СА (CA Master User)	Да	Да
Службеник за безбедност на СА (CA Security Officer)	Не	Да
Администратор на СА	Не	Да
Администратор на директориум	Не	Не
Вработени на Овластениот примарен тим за регистрација	Не	Да
Вработени на Овластениот локален тим за регистрација	Не	Не
Правен советник	Не	Не

За да се обезбеди поделба на должностите се користат различни нивоа на физичка контрола и контрола на пристап до системите базирани на улогите доделени во TSP апликацијата и привилегиите на сметката на системот.

Доверливите улоги се:

Улога во Македонски Телеком СА	Одговорности
Главен корисник на СА	<ul style="list-style-type: none"> • Ја одобрува првичната TSP апликација и конфигурацијата на хардверскиот криптографски модул (HSM) и неговото тековно одржување • Ги иницира и ги стомира сервисите на TSP апликацијата • Ги креира почетните PKI Службеници за безбедност • Ги обновува PKI Службениците за безбедност кога ќе ја заборават својата лозинка • Ја обновува услугата за TSP администрација во случај нејзиниот профил да биде оштетен • Иницира замена на HSM • Ги обновува smart картичките на операторот на HSM • Врши обнова и повторно шифрирање на базата на податоци на TSP
Службеник за безбедност на СА	<ul style="list-style-type: none"> • Управува со корисничките сметки на останатите PKI Службеници за безбедност и PKI администратори • Управува со корисничките сметки на претплатниците • Управува со обновувањето на клучевите на претплатниците • Ги обработува записите од ревизиите • Ја утврдува и ја изменува безбедносната политика на TSP апликацијата • Управува со профилите на сертификатот на TSP апликацијата • Непосредно го поврзува Македонски Телеком СА со надворешни СА-и • Составува извештаи
Администратор на СА	<ul style="list-style-type: none"> • Управува со корисничките сметки на претплатниците • Управува со сертификати • Составува извештаи
Администратор на директориум	<ul style="list-style-type: none"> • Додава и брише корисници во/од директориумот • Го конфигурира директориумот
Вработени на Овластениот примарен тим за регистрација	Види дел 1.3.2
Вработени на Овластениот локален тим за регистрација	Види дел 1.3.2

5.2.2. Потребен број на лица по задача

Потребни се две (2) лица со соодветна доверлива улога коишто ќе ги вршат следниве задачи:

- Поништување на клуч издаден од TSP
- Утврдување на политики за клучевите и сертификатите
- Креирање на кориснички сметки со улога на СА службеник за безбедност или СА администратор
- Ажурирање на приватните клучеви издадени од страна на Македонски Телеком СА
- Ресетирање на лозинки на корисничките сметки на главните корисници на СА
- Непосредно поврзување со надворешни СА

Една личност може да ги извршува сите останати задачи. Сите активности што се вршат од носителите на доверливи TSP улоги се евидентираат и се ревидираат.

5.2.3. Идентификација и автентикација за секоја улога

PKI вработените со доверлива TSP улога се подложуваат на безбедносна проверка пред да бидат назначени да работат како членови на Оперативниот тим на Македонски Телеком СА.

Оперативниот тим на Македонски Телеком СА ќе биде проверен во согласност со правилата дефинирани во оваа политика, пред да им биде доделена некоја од следниве привилегии:

- Додавање на запис на соодветната листа за пристап за влез во заштитените простории на Македонски Телеком СА (безбедносна и оперативна зона)
- Добивање на сертификат потребен за вршење на доделената доверлива улога
- Добивање на корисничка сметка на оперативниот систем
- Добивање на smart картичка / токен
- Корисничките сметки на оперативниот систем и на апликациите и сертификатите се креираат за секое одговорно лице поединечно.

Заедничкото користење на налози или сертификати меѓу вработените на Македонски Телеком СА е забрането. Вработените се ограничени на активности кои се авторизирани за дадената улога преку контролата која ја поставува апликацијата, оперативниот систем и процедурите на Македонски Телеком СА.

Вработените на Македонски Телеком СА ги користат smart картичките/токените само за извршување на должностите кои му се доделени во рамките на неговите улоги.

5.2.4. Улоги кои бараат поделба на должностите

Администраторот на оперативниот систем ги има потребните права за инсталација, конфигурирање и одржување на хардверот и софтверот на главниот TSA компјутер.

Администраторот на оперативниот систем ги има потребните права за инсталација, конфигурирање и одржување на хардверот и софтверот на главниот TSA компјутер. При доделување на кориснички улоги и права за физички пристап треба строго да се почитува принципот на поделба на должностите со цел едно лице да не може да користи криптографски материјали за да извршува операции кои се чувствителни за безбедноста, туку секогаш е потребно да се обезбеди присуство на најмалку две лица.

5.3. Контрола на вработените

Одговорните лица на Македонски Телеком СА се вработени на неопределено или определено време, ангажирани врз основа на договор со кој се одредуваат нивните работни должности. Тие треба да се соодветно квалификувани за извршување на работните должности.

Овластен тим за регистрација се вработени на неопределено или определено време. Тие треба да се соодветно квалификувани за извршување на работните должности.

Вработените на Македонски Телеком СА и вработените во овластен тим за регистрација се обврзуваат со договор дека не смеат да објавуваат или соопштуваат доверливи информации поврзани со безбедноста на Македонски Телеком СА или информации за претплатниците.

Врз основа на договорот, претплатниците се запознаени со безбедносните правила кои е потребно да ги применуваат со цел да ги заштитат нивните компјутери и уредите за енкрипција, како и со оваа Политика според која се издадени нивните сертификати.

5.3.1. Барања за квалификации, искуство и безбедносна проверка

Во практиките за вработување во Македонски Телеком АД Скопје се земаат предвид барањата за потребни квалификации за секоја позиција, претходните назначувања на потенцијалните кандидати и бројот на години поминати на слични позиции.

5.3.2. Процедури за проверка на биографските податоци

TSAP ја реализира проверката и политиката во однос на вработените како што е утврдено во Делот 6.1.2 Проверка на вработените и барањата на ISO/IEC 27001.

5.3.3. Потребна обука

Македонски Телеком СА обезбедува обука за сите свои вработени.

За одговорните лица на Македонски Телеком СА, обуката вклучува постапки за заштита на системот и податоците, обука специфична за нивните улоги и одговорности, обука за користење на апликацијата на Македонски Телеком СА и обука за преземање на постапки за опоравување на системот од катастрофи и процедура за континуитет на деловното работење.

За вработените на овластен тим за регистрација, обуката вклучува постапки за заштита на системот и податоците и обука специфична за нивните улоги и одговорности.

5.3.4. Зачестеност и барања за повторна обука

Согласно актуелните потреби и технолошки промени се организираат потребни обуки за вработените на Македонски Телеком СА.

5.3.5. Зачестеност и редослед на ротациите на работните места

Ротација на работни места не се спроведува.

5.3.6. Санкции за неовластени активности

Во случај да биде извршена или пак да постои сомневање дека била извршена неовластена активност од страна на лице кое извршува обврски во врска со работата на Македонски Телеком СА или Овластен тим за регистрација, Македонски Телеком СА ќе го оневозможи неговиот/нејзиниот понатамошен пристап до техничките средства (хардвер и софтвер), Македонски Телеком СА ќе ги суспендира или поништи сите сертификати издадени на тоа лице.

Извршените неовластени активности се пријавуваат на надлежните државни органи и институции во согласност со постоечките закони, подзаконски акти и интерни правила.

5.3.7. Барања во однос на независните изведувачи

Македонски Телеком СА обично не ангажира надворешни лица на која било чувствителна активност. Онаму каде што се ангажираат такви вработени, се спроведуваат соодветни проверки. Сите изведувачи се обврзани да потпишат договор за доверливост во согласност со внатрешните прописи на Македонски Телеком АД - Скопје.

5.3.8. Документација што се доставува на вработените

Овластените лица на Македонски Телеком СА имаат пристап до документацијата на TSP, вклучително и хардверот, софтверот и прирачниците на TSP, процедурите за работа, процедурите за безбедност и противпожарна заштита, процедурите за контрола на пристап и оваа Политика.

5.4. Процедури за ревизија на записите

5.4.1. Видови на настани што се евидентираат

Следниве видови на настани се евидентираат автоматски или рачно од страна на Македонски Телеком СА за цели на ревизија:

- Настани поврзани со клучеви и сертификати на претплатници: регистрација, издавање, поништување, суспендирање
- Настани поврзани со клучеви на TSP
- Настани поврзани со администрацијата, чувањето на податоците и јавниот именик
- Настани на оперативните системи и хардверската опрема
- Настани кои се поврзани со физичкиот пристап до TSP

Најголемиот дел од електронските записи го содржат датумот и времето на секој настан и идентитетот на субјектот што го креирал. Сите записи на физичките записи од ревизии се идентификуваат според датум и време.

Записите се собираат и се консолидираат во Овластениот оперативен тим на Македонски Телеком СА.

5.4.2. Зачестеност на обработка на записите

Записите ќе се прегледуваат еднаш дневно.

Прегледот вклучува:

- Собирање на сите записи од последниот преглед
- Преглед на внесови на записи
- Преглед на собраните записи
- Анализа и известување во врска со сите релевантни случувања со цел да се разреши или да се ограничи ескалацијата на проблемите.
- Преместување, прочистување или уништување на истечени записи

5.4.3. Период на складирање на записите

Најмалку 10 години, согласно релевантните закони.

5.4.4. Заштита на записите

Пристап до главниот компјутерски систем што содржи записи имаат само овластени лица, со комбинација од физички контроли и компјутерски безбедносни контроли. Компјутерскиот систем, картиците за бекап

на записите и физичките записи се чуваат во зоната со висок степен на безбедност на Овластениот оперативен тим на Македонски Телеком СА којашто е опремена со физички и окружувачки контроли како што е дефинирано во Делот 5.1. Физички контроли.

На вносовите за записите што се креирани од главниот оперативен систем на TSP им се става поединечна ознака за време. Оперативниот систем го заштитува интегритетот на своите записи со користење на функционалност на оперативниот систем.

На вносовите за записите што се креирани од апликацијата на TSP им се става поединечна ознака за време. Апликацијата на TSP го заштитува интегритетот на своите записи со користење на енкрипција на јавен клуч и со верификација на секој внос при враќање.

5.4.5. Процедури за креирање на резервни копии од записите

Резервни копии од записите се прават секојдневно, во рамките на редовниот бекап на главниот систем на Македонски Телеком СА.

Резервните копии се чуваат во огноотпорен сеф кај Овластениот оперативен тим на Македонски Телеком СА.

Резервните копии, коишто содржат консолидирана копија на фајловите со записите, се испраќаат на безбедна надворешна локација за складирање за цели на надворешно складирање и архивирање.

5.4.6. Систем за собирање на записи од ревизии (внатрешен наспроти надворешен)

Системот за собирање на записи за ревизија на Македонски Телеком СА е комбинација од автоматски и рачни процеси што се спроведуваат од страна на главниот оперативен систем на TSP, апликацијата на TSP и вработените на Македонски Телеком СА, како што е наведено во табелата подолу:

Евидентирани настани	Систем за собирање	Субјект што го врши евидентирањето
Стартување и исклучување на апликацијата на TSP	Автоматски	Главен оперативен систем на TSP
Стартување и исклучување на главниот оперативен систем на TSP	Автоматски	Главен оперативен систем на TSP
Успешни и неуспешни обиди да се креираат, менуваат, отстрануваат, оневозможуваат, овозможуваат и да се враќаат претплатници	Автоматски	Апликација на TSP
Успешни и неуспешни обиди да се креираат, менуваат, отстрануваат, оневозможуваат, овозможуваат и да се враќаат сметки на главниот оперативен систем на TSP	Автоматски	Главен оперативен систем на TSP
Успешни и неуспешни обиди да се креираат, менуваат, отстрануваат, оневозможуваат, овозможуваат и да се враќаат сметки на апликацијата на TSP	Автоматски	Апликација на TSP
Успешни и неуспешни обиди за најавување и одјавување од апликацијата на TSP	Автоматски	Апликација на TSP
Успешни и неуспешни обиди за најавување и одјавување од главниот компјутер	Автоматски	Главен оперативен систем на TSP
Неовластени обиди за пристап до системските фајлови	Автоматски	Главен оперативен систем на TSP
Неовластени обиди за пристап до PKI мрежата	Автоматски	Рутери и главен оперативен систем на TSP
Успешни и неуспешни обиди за генерирање, ажурирање и враќање на клучеви	Автоматски	Апликација на TSP
Успешни и неуспешни обиди за креирање, ажурирање, суспендирање, поништување и враќање на сертификати	Автоматски	Апликација на TSP

Евидентирани настани	Систем за собирање	Субјект што го врши евидентирањето
Промени во политиките за креирање на сертификати (на пример, периодот на важност)	Автоматски	Апликација на TSP
Успешни и неуспешни обиди од страна на TSP да се поврзе, да чита и да пишува во директориумот	Автоматски	Апликација на TSP
Промени во единственото име	Автоматски	Апликација на TSP
Резервна копија и враќање на база на податоци на TSP	Автоматски	Апликација на TSP и главен оперативен систем на TSP
Креирање резервна копија, враќање и прочистување на записите	Автоматски	Главен оперативен систем на TSP и вработени на TSP
Физички пристап до TSP локации	Рачно	Вработени на TSP
Промени на конфигурацијата на системот	Рачно	Вработени на TSP
Ажурирање на софтвер и хардвер	Рачно	Вработени на TSP
Планирано и непланирано одржување на системот и локацијата	Рачно	Вработени на TSP
Разлики и компромитирања	Рачно	Вработени на TSP
Промени кај вработените	Рачно	Вработени на TSP
Уништување на одредени информации	Рачно	Вработени на TSP

5.4.7. Известување на субјектот што предизвикал настан

Субјектот што предизвикал настан на ревизија не се известува.

5.4.8. Проценка на ранливост

Македонски Телеком СА спроведува проценки на ранливост како дел од процедурите за обработка на записи.

5.5. Архивирање на евиденција

5.5.1. Видови на архивирана евиденција

Македонски Телеком СА ја чува следнава евиденција:

- Информациите за ревизија утврдени во Делот 5.4 Процедури за ревизија на записите.
- Претплатничките договори и сите формулари што му припаѓаат на барањето
- Сертификати, статус за поништување на сертификат
- Несовпаѓање и компромитирани извештаи и кореспонденција

5.5.2. Период на чување на архивата

Најмалку 10 години, согласно релевантните закони.

5.5.3. Заштита на архивата

Пристап до архивските информации на Македонски Телеком СА им се дава на вработените на TSP во согласност со принципот “потребно да се знае”.

5.5.4. Процедури за креирање на резервни копии од архивата

Архивираниите податоци се чуваат на посебен медиум за архивирање или како копија во печатена форма. Најмалку еднаш месечно, овие архиви се преместуваат на безбедно место на оддалечена локација наменета за нивно складирање.

Архивскиот материјал се чува на надворешна локација во безбеден објект каде што физичките и безбедносните контроли можат да се споредат со оние кои се спроведуваат за примарната локација на TSP.

5.5.5. Барања за ставање на временски жиг на записите

Архивските записи се означуваат за време во моментот на нивното создавање, со употреба на системското време на системот на кој е снимен настанот. Сите системи се синхронизирани со извор на време кој може да се поврзи со UTC.

5.5.6. Систем за собирање на архива (внатрешен или надворешен)

Македонски Телеком СА користи интерен систем за бекап и архивирање на Македонски Телеком СА.

5.5.7. Процедури за добивање и верифицирање на архивски информации

Пристап до задржаните податоци му се дозволува на претставник на Македонски Телеком СА онолку колку што е потребно или во согласност со применливиот закон.

5.6. Промена на клучеви

Промената на клуч на приватниот клуч на TSP ќе се изврши навремено пред истекот на сертификатот на TSP. При промената на клуч на приватниот клуч на TSP, на носителите на сертификат ќе им биде ставен на располагање нов TSP јавен клуч преку јавното складиште на TSP.

5.7. Компромитурање и опоравување од катастрофи

5.7.1. Процедури за постапување со инциденти и компромитурања

Македонски Телеком СА спроведува процедура во согласност со ISO / IEC 27001 за одговарање на безбедносни инциденти и дефекти.

5.7.2. Оштетени компјутерски ресурси, софтвер, и / или податоци

Македонски Телеком СА има имплементирано план за непредвидени ситуации и за опоравување од катастрофи кој предвидува решенија за враќање на работењето по оштетување на компјутерските ресурси, софтверот и податоците.

5.7.3. Процедури кои се применуваат во случај на компромитурање на приватен клуч на субјект

Кога приватниот TSP клуч за потпис е компромитуран, TSP ќе ги поништи и повторно ќе ги објави сите сертификати на Македонски Телеком СА што се користат во моментот.

5.7.4. Капацитет за континуитет на деловното работење по катастрофа

Поради природни катастрофи или друг вид на вонредни состојби, ако има потреба работењето на TSP операции и ИТ центарот ќе биде повторно воспоставен на друга локација, со помош на бекап податоците. Македонски Телеком СА ќе ги преземе сите разумни мерки со цел услугите да бидат повторно воспоставени во најкус можен рок, но не подоцна од пет (5) работни дена.

5.8. Престанок на работата на TSP или RA

Во случај на доброволен престанок на работата на Македонски Телеком СА, TSP:

- Ќе го извести Националниот надзорен орган и сите постојни претплатници најмалку деведесет (90) дена пред својата намера да престане со работењето.

- Во договор со Националниот надзорен орган ќе ги пренесе операциите на друг давател на доверливи услуги или ќе ги поништи сите важечки сертификати на или по истекот на отказниот рок.
- Во случај ако преносот на друг давател на услуги не е можен, Македонски Телеком СА ќе ја достави до Министерството за информатичко општество и администрација целокупната документација, податоци и опрема во согласност со Законот за електронски документи, електронска идентификација и доверливи услуги, член 34 (5).
- Ќе се увери дека целокупната документација и архивите се пренесени на друг давател на доверливи услуги или на Министерството за информатичко општество и администрација или ќе обезбеди нивно задржување минимум 10 (десет) години од последниот ден на работењето.
- Ќе обезбеди достапност и пристап до релевантните регистри на поништени сертификати CRL и OSCP за период од 6 месеци по поништувањето на сите сертификати.
- Пред престанокот на услугите, Македонски Телеком СА ќе ги уништи приватните клучеви на СА, вклучувајќи ги и резервните копии или ќе ги повлече од употреба на начин на кој приватните клучеви нема да можат да се вратат.
- Ќе ги објави информациите за престанокот на услугите на јавните веб страници на Македонски Телеком АД.

6. КОНТРОЛИ НА ТЕХНИЧКА ЗАШТИТА НА TSP

6.1. Генерирање и инсталирање на парот клучеви

6.1.1. Генерирање на парот клучеви

Парот на клучеви за потпишување на Македонски Телеком СА се креира на хардверски криптографски модул (Hardware Security Module - HSM) во текот на почетната постапка за генерирање на TSP клучеви и е заштитен со главен (master) клуч. Во текот на генерирање на СА парот криптографски клучеви се користи повеќекратна автентикација на овластените лица и заштита која важи за просториите на Македонски Телеком СА.

Парот на клучеви за потпишување на носителот на сертификатот на TSP секогаш ги генерира PKI корисничката апликација или QSCD (smart картичка / токен).

Приватните клучеви кои се користат за квалификуван електронски потпис или квалификуван електронски печат се генерираат во хардверски токен кој е во согласност со QSCD спецификацијата. Приватните клучеви кои се користат за други видови на сертификати се генерираат во софтверски крипто токен на страната на корисникот или на кој било хардверски токен (уред за креирање на потпис).

6.1.2. Доставување на приватниот клуч до претплатникот

Приватните клучеви генерирани на QSCD се генерираат од TSP и се доставуваат до корисникот.

Приватните клучеви за други сертификати (кои не се издадени на QSCD) се генерираат од корисникот со неговата PKI корисничка апликација така што не е потребно тие да се доставуваат до носителот на сертификатот.

6.1.3. Доставување на јавниот клуч до издавачот на сертификатот

Јавните клучеви на TSP се доставуваат до TSP апликацијата со користење на PKCS#10 формат. Барањето за PKCS#10 мора да биде потпишано со приватен клуч кој одговара на јавниот клуч кој е содржан во барањето за PKCS#10.

6.1.4. Доставување на јавен клуч на TSP до трети лица

Јавниот клуч за верификација на потпис на Македонски Телеком СА се доставува од TSP до претплатниците во X.509 формат на сертификат како дел од постапката за регистрација.

Јавниот клуч на Македонски Телеком СА е достапен во вид на сертификат на следните локации:

Во јавниот LDAP директориум: <ldap://ldap-ca.ca.telekom.mk>

На веб страната: <http://ca.telekom.mk>

Сертификатот на STP можете да го добиете и доколку се обратите во Македонски Телеком СА (види 1.5.2. Лице за контакт).

Во секој случај, субјектот кој ги користи сертификатите на Македонски Телеком СА мора да ја потврди автентичноста и интегритетот на TSP сертификатот.

6.1.5. Должини на клучевите

TSP ги генерира своите асиметрични приватни клучеви за потпишување со RSA должина од минимум од 3072 битови.

Носителот на сертификатот го генерира својот асиметричен приватен клуч за потпишување со RSA должина од минимум 2048 битови.

6.1.6. Генерирање и проверка на квалитетот на параметрите на јавниот клуч

Македонски Телеком СА во моментот не издава DSA (Digital Signature Algorithm) клучеви.

6.1.7. Намена за користење на клучевите (дефинирана во X.509 вер. 3 поле Key Usage)

Македонски Телеком СА го користи keyUsage полето во сертификатите за означување на намената на јавните клучеви во сертификатите, како што е дефинирано во RFC 5280 "Internet X.509 Public Key Infrastructure Certificate and Certificate Revocation List (CRL) Profile":

Македонски Телеком покрај keyUsage користи и Extended Key Usage (extKeyUsage) за дополнително означување или ограничување на намената на јавните клучеви во сертификатите, како што е дефинирано во RFC 5280 "Internet X.509 Public Key Infrastructure Certificate and Certificate Revocation List (CRL) Profile":

serverAuth: TLS WWW server authentication

clientAuth: TLS WWW client authentication

codeSigning: Signing of downloadable executable code

emailProtection: E-mail protection

timeStamping: Binding the hash of an object to a time

EKU OCSPSigning: Signing OCSP responses

За потпишување на TSP сертификатот и регистарот на поништени сертификати се употребува исклучиво приватниот криптографски клуч на СА.

Криптографските клучеви и сертификати на одговорните лица за Македонски Телеком СА се користат само за работа со техничките средства кои ги поседува Македонски Телеком (хардвер и софтвер).

Останатите сертификати на Македонски Телеком СА можат да се употребуваат за намени прикажани во полето Key Usage како што е прикажано во табелата подолу.

Намената на клучевите е наведена во сертификатите што ги издава Македонски Телеком СА во keyUsage и extKeyUsage полето во зависност од видот на сертификатот и видот на јавниот клуч во сертификатот, како што се прикажано во табелата подолу.

Вид на сертификат	Намена во полето keyUsage
СAs (Македонски Телеком Root CA, Македонски Телеком СА)	keyCertSign, cRLSign
Квалификуван сертификат за Квалификуван е-потпис	digitalSignature, nonrepudiation, keyEncipherment
Квалификуван сертификат за Напреден е-потпис	digitalSignature, nonrepudiation, keyEncipherment
Квалификуван сертификат за Квалификуван е-печат	digitalSignature, nonrepudiation, keyEncipherment
Квалификуван сертификат за Напреден е-печат	digitalSignature, nonrepudiation, keyEncipherment
Квалификуван сертификат за Напреден е-печат PP	digitalSignature, nonrepudiation, keyEncipherment
Нормализиран сертификат - Server SSL	digitalSignature, keyEncipherment extKeyUsage: serverAuth, clientAuth
Нормализиран сертификат - Client SSL	digitalSignature extKeyUsage: clientAuth
Нормализиран сертификат - advanced Client Multi function	digitalSignature, keyEncipherment
Нормализиран сертификат - VPN	digitalSignature, keyEncipherment extKeyUsage: serverAuth, clientAuth
Нормализиран сертификат - Code signing	digitalSignature

Вид на сертификат	Намена во полето keyUsage
	extKeyUsage: codeSign
Нормализиран сертификат – TS	digitalSignature extKeyUsage: timeStamping
Нормализиран сертификат – Cloud	nonRepudiation
Нормализиран с – OCSP	digitalSignature extKeyUsage: OCSPSigning

6.2. Заштита на приватниот клуч и контроли за управување со криптографскиот модул

6.2.1. Стандарди и контроли за криптографскиот модул

Сите операции за генерирање на TSP клуч за електронски потпис и за потпишување на сертификатот се вршат во хардверски криптографски модул кој го задоволува стандардот FIPS 140-2 ниво 3. Сите останати TSP криптографски операции се вршат во криптографски модул кој го задоволува стандардот FIPS 140-2 ниво 3.

Приватните клучеви кои се користат за квалификуван електронски потпис и квалификуван електронски печат се генерираат и се користат во хардверски криптографски модул според спецификациите на QSCD.

Приватниот клуч на носителот на сертификатот се потпира на физичките и логичките контроли кои го штитат компјутерскиот систем на носителот на сертификатот. Носителот на сертификатот е должен да осигури дека приватниот клуч се чува во средина со доволно ниво на физичка заштита. Сепак, се препорачува носителот на сертификатот да користи QSCD кој го задоволува барем стандардот FIPS 140-2 ниво 2 или друг стандард со еднакво ниво на осигурување.

6.2.2. Контрола на приватниот клуч од страна на повеќе лица (n од m)

Како што е дефинирано во Делот 5.2.2. Потребен број на лица по задача.

6.2.3. Чување на копија на приватниот клуч кај овластени трети страни

Македонски Телеком СА не поддржува чување на копија на клучот кај овластени трети страни.

6.2.4. Копија на приватниот клуч

TSP чува копија од приватниот клуч за потпишување на СА.

Македонски Телеком СА не прави копии од приватните клучеви на претплатниците на TSP.

6.2.5. Архивирање на приватните клучеви

Приватните клучеви не се архивираат.

6.2.6. Префрлање на приватните клучеви во или од криптографски модул

Приватниот клуч за потпишување на Македонски Телеком СА се генерира во рамки на хардверскиот криптографски модул (HSM). Префрлањето на приватните клучеви на TSP до или од HSM е ограничено за цели на правење на резервна копија и обновување на клучевите. Приватните клучеви на TSP експортирани во / импортирани од друг HSM се заштитени со енкрипција, така што приватниот клуч на TSP за потпишување никогаш не се појавува во јасна форма надвор од HSM.

Клучевите кои се чуваат на QSCD (smart картички / токени) не можат да се префрлат.

6.2.7. Складирање на приватните клучеви на криптографски модул

Приватниот клуч за потпишување на Македонски Телеком СА се користи само на хардверскиот криптографски модул (HSM). СА приватниот клуч за потпишување се складира на клониран Хардверски безбедносен модул токен за цели на правење на резервна копија и обновување на клучевите.

6.2.8. Постапка за активирање на приватниот клуч

Приватниот криптографски клуч за потпишување на Македонски Телеком СА се активира по стартувањето на апликацијата на органот за сертификација. За активирање е потребна smart картичка / токен за пристап до хардверскиот криптографски модул, како и лозинка на претплатникот со СА Master User улога.

Корисничките приватни криптографски клучеви генерирани на QSCD се активираат по успешната автентикација со ПИН.

6.2.9. Постапка за деактивирање на приватниот клуч

Криптографскиот клуч за потпишување на Македонски Телеком СА се деактивира со стопирање на TSP апликацијата.

Корисничките апликации мораат да го деактивираат приватниот криптографски клуч кога претплатникот ќе се одјави од системот, односно апликацијата.

6.2.10. Постапка за уништување на приватниот клуч

Приватните TSP клучеви се бришат кога ќе истече TSP сертификатот. Тоа се прави со бришење на приватниот клуч на HSM и бришење на резервните копии на HSM за резервни копии.

Сервисните клучеви зачувани на smart картички се бришат со уништување на картичката.

Корисничките апликации мораат да ги исчистат приватните криптографски клучеви од работната меморија пред таа повторно да ја доделат. Исто така, мора да го избришат целиот простор на дискот кој се користи за приватните криптографски клучеви, пред тој простор да му се додели на оперативниот систем.

6.2.11. Ниво на криптографскиот модул

Види Дел 6.2.1. Стандарди и контроли за криптографскиот модул

6.3. Останати аспекти на управување со парот клучеви

6.3.1. Архивирање на јавниот клуч

Македонски Телеком СА ги архивира јавниот клуч на СА и претплатничкиот јавен клуч на начин утврден во Делот 5.5.4 Процедури за креирање на резервни копии од архивата.

6.3.2. Оперативни периоди на сертификатите и периоди на користење на парот клучеви

Периодот на користење на јавните и приватните криптографски клучеви во сертификатите кои ги издава Македонски Телеком СА изнесува:

- TSP коренски јавен клуч за верификација и сертификат: 25 години, 3 месеци.
  - TSP коренски приватен клуч за потпишување: 25 години, 3 месеци.
  - TSP јавен клуч за верификација и сертификат на издавачот: 20 години, 3 месеци.
  - TSP приватен клуч за потпишување на издавачот: 20 години, 3 месеци.
  - Претплатнички јавен клуч за верификација и сертификат: до 5 години
  - Претплатнички приватен клуч за потпишување: до 5 години.
-

- Јавен клуч за верификација на временски печат и сертификат: до 5 години.
- Приватен клуч за потпишување на временски печат: до 5 години
- OCSP јавен клуч за верификација и сертификат: до 3 години
- OCSP приватен клуч за потпишување: до 3 години

Македонски Телеком СА може да го прилагоди рокот на важност на одредени претплатнички криптографски клучеви врз основа на специфични барања од корисниците и барањата од јавните набавки во согласност со прописите и видот на сертификатот.

6.4. Податоци за активација

6.4.1. Генерирање и инсталирање на податоците за активација

Референтните броеви и авторизациските кодови се генерираат во софтвер во TSP апликацијата и се чуваат во енкриптираната база на податоци на TSP до доделувањето на претплатниците. Броевите и кодовите се единствени и се генерираат на непредвидлив начин.

За клучевите кои се генерирани на QSCD ПИН-от го генерира TSP и го испраќа или го предава на претплатникот како дел од процесот на достава како што е дефинирано во дел 4.1.2 Процес на регистрација и одговорности.

6.4.2. Заштита на податоците за активација

Кодовите за активација се генерираат на безбеден начин во TSP апликацијата и се чуваат во енкриптираната база на податоци на TSP во шифрирана форма.

6.4.3. Останати аспекти на податоците за активација

Нема одредби.

6.5. Контрола на безбедноста на компјутерите

6.5.1. Конкретни технички барања за безбедноста на компјутерите

Македонски Телеком СА имплементираше голем број на технички контроли за безбедноста на компјутерите коишто ги вршат главниот оперативен систем на TSP и TSP апликацијата, вклучувајќи:

- Контрола на пристап до TSP сервисите
- Строга поделба на задолженијата и улогите на оперативните лица на TSP
- Користење на smart картички за складирање на профилот на службениците за безбедност на СА и администраторите на сертификати
- Екриптирани сесии меѓу TSP апликацијата и PKI корисничките апликации на претплатникот
- Енкриптирање на чувствителни податоци во базата на податоци на TSP
- Архивирање на историјатот на сертификати и податоци за ревизијата на TSP и на претплатникот
- Ревизија на настани поврзани со безбедноста
- Механизми за обновување на клучевите и на TSP апликацијата

6.5.2. Ниво на безбедност на компјутерите

Главните оперативни системи на TSP се комерцијални готови производи.

6.6. Технички контроли за управување со векот на траење

6.6.1. Контроли на развојот

Сите апликации и производи што ги користи Македонски Телеком СА се комерцијални готови производи.

6.6.2. Контроли за управување со безбедноста

Македонски Телеком СА има имплементирано постапки за управување со проблеми, промени и конфигурации за сите софтверски и хардверски компоненти на PKI кои се во согласност со барањата ISO/IEC 27001.

6.6.3. Контрола на безбедноста во текот на животниот циклус

TSP го тестира целокупниот софтвер и постапки во контролирана средина.

6.7. Контрола на безбедноста на мрежата

Компјутерската мрежа на Македонски Телеком СА е составена од поврзани мрежни сегменти на кои се наоѓаат серверите и работните станици. Сегментите се меѓусебно поврзани со *firewall*-и. Компјутерската мрежа на Македонски Телеком СА е поврзана на Интернет преку повеќе нивоа на *firewall*-и. Безбедносните правила на *firewall*-ите дозволуваат сообраќај само за протоколите кои се неопходно потребни за пристап до сервисите на Македонски Телеком СА.

6.8. Временски печат

Датумот и времето се додаваат на сите записи на ниво на систем и апликација. Времето на системот се синхронизира со повеќе надворешни референци кои можат да се поврзат со UTC. За синхронизација се користи NTP протокол.

7. ПРОФИЛИ НА СЕРТИФИКАТОТ, РЕГИСТАРОТ НА ПОНИШТЕНИ СЕРТИФИКАТИ И НА OCSP

7.1. Профил на сертификатот

7.1.1. Број на верзија на сертификатот:

Македонски Телеком СА издава сертификати во X.509v3 формат и во согласност со RFC 5280, EN 319 412-2, EN 319 412-3 и EN 319 412-5, соодветно. Се користат следните основните полиња на X.509:

X.509 екстензија	Опис
signature (потпис)	TSP потпис за автентикација на сертификатот
issuer (издавач)	Назив на TSP
validity (важност)	Датум на активирање и истекување на важноста на сертификатот
subject (субјект)	Единствено име на претплатникот
subjectPublicKeyInformation	Идентификација на алгоритам, клуч
version (верзија)	Верзија на X.509 сертификатот, верзија 3 (2)
serialNumber (сериски број)	Единствен сериски број на сертификатот

7.1.2. Екстензии на сертификатот

Следните основни X.509 полиња се користат во сите сертификати:

X.509 екстензија	Опис
Signature (потпис)	TSP потпис за автентикација на сертификатот
issuer (издавач)	TSP име
Validity (важност)	Датум на активирање и истекување на важноста на сертификатот
subject (субјект)	Единствено име на претплатникот
subjectPublicKeyInformation	Идентификација на алгоритам, клуч
version (верзија)	Верзија на X.509 сертификатот, верзија 3 (2)
serialNumber (сериски број)	Единствен сериски број на сертификатот

TSP сертификатот ги содржи следните задолжителни критични екстензии:

X.509 екстензија	Опис
keyUsage	keyCertSign, cRLSign
basicConstraints	CA=TRUE, pathLenConstraint

Претплатничките и сервисните сертификати можат да ги содржат следните екстензии:

X.509 екстензија	Опис
authorityKeyIdentifier	Hash на клучот на издавачот
subjectKeyIdentifier	Hash на клучот на носителот
keyUsage	Како што е дефинирано во Делот 6.1.7 Намена за користење на клучевите. Екстензијата секогаш се означува како критична.
extendedKeyUsage	Како што е дефинирано во Делот 6.1.7 Намена за користење на клучевите.
privateKeyUsagePeriod	Како што е дефинирано во Делот 6.3.2 Оперативни периоди на сертификатите и периоди на користење на парот клучеви.

certificatePolicies:	Идентификациска ознака на политиката на сертификати (OID) = OID како што е дефинирано во Делот 1.2. Име и идентификација на документ.
CertPolicyID	
CPS URI	
CRLDistributionPoints	CRL локации
subjectAlternativeName	Алтернативно име на носителот
basicConstraints	CA=false
Authority Information Access	accessMethod=calssuers; and accessMethod=OCSP
qcStatement	Според ETSI EN 319 412-5

7.1.2.1. Екстензии на приватни сертификати на Македонски Телеком СА

Х.509 екстензија	Опис и OID
EMB	1.3.6.1.4.1.18560.2.1
MKTSERIAL	1.3.6.1.4.1.18560.2.1.1
DANOCEN	1.3.6.1.4.1.18560.2.1.2

7.1.3. Идентификациски ознаки на алгоритмите

Алгоритам	Број за идентификација
RSA	1.2.840.113549.1.1.1
SHA256 with RSA	1.2.840.113549.1.1.11

7.1.4. Облици на имиња

Сертификатите коишто ги издава Македонски Телеком СА во полињата име на издавачот и име на субјектот го содржат целосното единствено име на издавачот на сертификатот и на субјектот на сертификатот. Единствените имиња се кодирани во UTF8 string или PrintableString формат.

7.1.5. Ограничувања на имињата

Не се користат.

7.1.6. Идентификациска ознака на политиката за сертификати

Сите сертификати издадени од страна на TSP содржат идентификациската ознака (OID) на политиката за сертификати според којашто бил издаден сертификатот. Идентификациската ознака (OID) за секоја политика за сертификати е дефинирана во Делот 1.2. Име и идентификација на документ.

7.1.7. Употреба на екстензиите за ограничување на политиката

Не се користат.

7.1.8. Синтакса и семантика на квалификаторите на политиката

Се користат квалификатори на политиката во согласност со RFC5280.

7.1.9. Обработка на информации за битни екстензии од политиката за сертификати

PKI корисничките апликации мораат да ги обработуваат екстензиите на сертификатите кои се означени како критични, во согласност со RFC 5280.

7.2. Профил на регистарот на поништени сертификати (CRL)

7.2.1. Број на верзија на сертификатот:

TSP ги издава регистрите на поништени сертификати (CRL) во согласност со стандардот X.509 верзија 2 со користење на повеќе дистрибутивни точки во рамки на својот LDAP директориум и http web сервер.

Се користат следниве основни полиња во согласност со X.509 стандардот:

X.509 екстензија	Опис
Version (верзија)	Утврдена на верзија 2
Signature (потпис)	Ознака на алгоритмот што се користи за потпишување на CRL
Issuer (издавач)	Единствено име на TSP
thisUpdate	Време на издавање на CRL
nextUpdate	Време на следно издавање на CRL
revokedCertificate	Сериски броеви на поништени сертификати

7.2.2. Регистар на поништени сертификати и екстензии на регистарот на поништени сертификати

X.509 екстензија	Опис
CRLNumber	Број од листата на поништени сертификати
authorityKeyIdentifier	Hash на клучот на издавачот
reasonCode	TSP може да содржи вредности во согласност со RFC5280
invalidityDate	Го дава TSP апликацијата како што го утврдил операторот.
expiredCertsOnCRL	CRL што ја содржи оваа екстензија вклучува информации за статусот на поништување за сертификатите кои веќе се истечени.

7.3. OCSP профил

Се користи OCSP профил како што е дефинирано во RFC 6960.

7.3.1. Број на верзија на сертификатот:

Се користи OSCP верзија 1 според RFC 6960.

7.3.2. OCSP екстензии

Екстензии на OCSP барање:

Екстензија	Опис
nonce	nonce вредноста овозможува испраќање и примање на барања и одговори за да спречат повторни напади. Вредноста треба да биде во согласност со RFC6280.

Екстензии на OCSP одговор:

Екстензија	Опис
------------	------

nonce	Истата вредност како во барањето доколку се содржи во барањето.
ArchiveCutoff	Периодот во текот на кој OCSP ги чува информациите за поништување по истекот на сертификатот.

8. РЕВИЗИЈА НА УСОГЛАСЕНОСТА И ДРУГИ ОЦЕНУВАЊА

8.1. Зачестеност или околности во кои се врши оценување

Ревизијата на усогласеноста на Македонски Телеком СА со релевантните закони се врши со согласност со Законот за електронски документи, електронска идентификација и доверливи услуги и други важечки законски прописи во Република Македонија.

Македонски Телеком АД спроведува задолжителни интерни ревизии најмалку еднаш годишно.

8.2. Идентитет/квалификации на оценувачот (интерна ревизија)

Интерниот ревизор е вработен во Македонски Телеком АД Скопје со соодветно ИТ знаење и искуство за ревизии.

Независниот надворешен ревизор е вработен од надлежна независна стручна компанија којашто се придржува кон соодветните национални и меѓународни стандарди и кодекси за работа.

Внатрешниот или надворешниот ревизор ги исполнуваат следните критериуми:

- Значително искуство во примената на PKI и криптографска технологија
  - Искуство во користење и работа со TSP апликацијата
  - Искуство во вршење на активности за сертификација или ревизии на системи од областа на информатичката технологија
-

8.3. Однос на ревизорот со субјектот кој е предмет на оценување (интерна ревизија)

Внатрешниот или надворешниот ревизор немаат конфликт на интереси и се независни од TSP.

8.4. Прашања опфатени со оценувањето

Интерната ревизија утврдува дали:

- Политиката, во доволно детали, ги исполнува техничките, процедуралните и организациските активности на TSP, согласно барањата на Законот за електронски документи, електронска идентификација и доверливи услуги и други важечки законски прописи во Република Северна Македонија.
  - TSP системот функционира во согласност со техничките, процедуралните и организациските практики и политики.
-

8.5. Активности што се преземаат како резултат на најдените пропусти

Македонски Телеком СА презема соодветни активности за отстранување на недостатоците или неусогласностите што биле идентификувани во текот на проверката во рамки на договорениот рок во зависност од големината на ризикот поврзан со нив.

8.6. Соопштување на резултатите

Информациите од ревизијата коишто се однесуваат на усогласеноста на Македонски Телеком СА со релевантните закони се сметаат за исклучително осетливи (доверливи) и не треба да се откриваат на било кое трето лице или од било која причина, освен за потребите на проверката или во случаи утврдени со закон.

9. ДРУГИ ДЕЛОВНИ И ПРАВНИ ПРАШАЊА

9.1. Надоместоци

9.1.1. Надоместоци за издавање или обновување на сертификатите

Македонски Телеком СА наплаќа за своите услуги за сертифицирање на РКИ. Ценовникот е објавен на јавните веб страници на TSP.

9.1.2. Надоместоци за пристап до сертификатите

Видете го Делот 9.1.1 Надоместоци за издавање или обновување на сертификатите.

9.1.3. Надоместоци за поништување или пристап до информации за состојбата

Видете го Делот 9.1.1. Надоместоци за издавање или обновување на сертификатите.

9.1.4. Надоместоци за други услуги

Видете го Делот 9.1.1. Надоместоци за издавање или обновување на сертификатите.

9.1.5. Политика за рефундирање

Барателите на сертификати можат да откажат барање за сертификат пред издавањето на кодовите за активирање, без надомест. Откако ќе се достават кодовите за активирање, откако ќе се издаде сертификатот или откако ќе се достави или инсталира софтверот, ниту еден надомест нема да се рефундира.

9.2. Финансиска одговорност

9.2.1. Покритие на осигурувањето

Македонски Телеком АД – Скопје поседува осигурително покритие за Општа одговорност и одговорност од производ, вклучувајќи и Чиста финасиска загуба, вообичаени за основната дејност. Лимитите на покритие се во согласност со законодавство на Република Македонија.

9.2.2. Други средства

Не е применливо.

9.2.3. Покритие на осигурување или гаранција за крајни корисници

Претплатниците и третите лица се единствено одговорни да обезбедат соодветно покритие на осигурување или гаранција во согласност со намената на сертификатот или услугата.

9.3. Заштита на лични податоци

Сите лични податоци доставени до Македонски Телеком СА или неговите овластени застапници се чуваат во согласност со барањата утврдени во Законот за заштита на личните податоци на Република Македонија. Објавувањето на наведените информации може да се врши само во согласност со Законот за заштита на личните податоци, Политиката за заштита на личните податоци на Македонски Телеком АД – Скопје или како што се бара од кое било друго применливо законодавство.

9.3.1. Делокруг на доверливите информации

Сите информации, собрани, генерирани, пренесени или чувани од страна на Македонски Телеком СА се сметаат за доверливи, освен информациите утврдени во дел 9.3.2, коишто не се сметаат за доверливи.

9.3.2. Информации коишто не влегуваат во делокругот на доверливи информации

Информациите коишто се објавени како дел од сертификат на Македонски Телеком СА, CRL, Политика за издавање на сертификати или други информации објавени во јавното складиште на СА, не се сметаат за доверливи.

9.3.3. Одговорност за заштита на доверливите информации

Македонски Телеком СА е одговорен за заштита на доверливите податоци во согласност со Политиката за заштита на личните податоци на Македонски Телеком и Законот за заштита на личните податоци на Република Северна Македонија и друго важечко законодавство.

9.4. Приватност на личните информации

9.4.1. План за приватност

Како што е утврдено во деловите 9.3 и 9.4.

9.4.2. Информации коишто се третираат како приватни

Сите информации за некој носител на сертификат или претплатник коишто не се веќе објавени во сертификат издаден од страна на Македонски Телеком СА, CRL или јавниот LDAP директориум се сметаат за приватни.

9.4.3. Информации коишто не се сметаат за приватни

Сите информации коишто се содржани во сертификат издаден од страна на Македонски Телеком СА, CRL, Политика за издавање на сертификати или други информации објавени во јавното складиште на СА, не се сметаат за приватни.

9.4.4. Одговорност за заштита на приватните информации

Како што е предвидено во Делот 9.3.3.

9.4.5. Известување и одобрување за користење на приватни информации

Македонски Телеком СА ќе ги користи приватните информации единствено за целите коишто претплатникот дал согласност во текот на процесот на регистрација.

9.4.6. Откривање во согласност со судски или административен процес

СА може да доставува доверливи информации само на претставници на институциите задолжени за спроведување на законите во согласност со применливото законодавство.

9.4.7. Други околности на откривање на информации

Македонски Телеком СА ќе открие приватни информации само во околностите утврдени во Политиката за заштита на личните податоци на Македонски Телеком АД, Законот за заштита на личните податоци на Република Северна Македонија и друго важечко законодавство, на барање од судовите или друг легитимен орган, под услов барањето да е издадено на правна основа.

9.5. Право на интелектуална сопственост

Не е применливо.

9.6. Изјави и гаранции

9.6.1. Изјави и гаранции на TSP

Македонски Телеком СА треба да издава сертификати, да спроведува процедури за управување со сертификати и да управува со TSP инфраструктурата во согласност со Политиката за издавање на сертификати и применливите закони. TSP е одговорен за усогласеноста со процедурите пропишани во оваа политика, дури и кога функционалноста на TSP е преземена од RA или подизведувачи.

На кратко, неексклузивната листа на обврски на Македонски Телеком СА е следната:

- јавно да објави Политика за издавање на сертификати;
- да обезбеди процедура (процедури) за корисникот на сертификатот за поднесување на барање за добивање сертификат;
- да издава клучеви и сертификати во согласност со активностите објаснети во оваа Политика, да врши безбедно управување со приватниот клуч на Македонски Телеком АД CAs и дистрибуција на јавниот клуч на Македонски Телеком АД CAs;
- одобрување или одбивање на барањата на претплатниците на сертификати;
- потпишување и издавање на X.509 сертификати со јавни клучеви на носителите како одговор на одобрените барања за сертификати;
- објавување на X.509 сертификати во директориуми;
- поништување на сертификати, вклучувајќи и објавување на Регистар на поништени сертификати;
- утврдување на идентитетот на корисниците на апликацијата кои поднесуваат барање за добивање на сертификат, кои бараат обновување на сертификат или издавање на нов сертификат во случај на поништување на сертификатот
- да се осигури дека лицата одговорни за регистрација се соодветно обучени и постапуваат во согласност со правилата кои се однесуваат на нив во оваа Политика;
- да осигури дека крајните корисници се свесни и се согласуваат да ги прифатат условите под кои ќе ги добиваат клучевите и сертификатите;
- да го потврди работењето во согласност со активностите опишани во оваа Политика со периодични ревизии во работата (најмалку на секои 24 месеци);
- да вработува лица коишто покрај општите услови за вработување ги задоволуваат и посебните услови предвидени во Законот за електронски документи, електронска идентификација и доверливи услуги;
- да осигури дека информациите за претплатникот и TSP содржани во сертификатите се точни;
- да го потврди идентитетот на подносителот на барањето пред издавање на сертификат;
- да осигури точност и интегритет на информациите објавени во LDAP директориумот или друго складиште;
- да обезбеди пристап до онлајн јавен директориум;
- да издаде сертификати на одобрени подносител на барања во согласност со оваа Политика за издавање на сертификати;
- да обезбеди пристап до онлајн јавен директориум;

- да ги поништи сертификатите коишто се издадени од страна на СА, по приемот на важечкото барање за тоа, или во согласност со оваа Политика за издавање на сертификати;
- да издава и објавува Регистри на поништени сертификати (CRL);
- да ја одржува OCSP услугата;
- да осигури дека неговите RA се свесни за одредбите од оваа Политика за издавање на сертификати коишто се однесуваат на нив.

9.6.2. Изјави и гаранции на RA

RA е одговорен за точноста и целосноста на информациите за претплатниците дадени во одобрените формулари за поднесување на барање. Деталните обврски на RA се утврдени во соодветните делови од оваа Политика за издавање на сертификати.

9.6.3. Изјави и гаранции на претплатникот

Претплатникот презема целосна одговорност за користењето на приватниот клуч поврзан со јавниот клуч во сертификатот, со тоа што носителот е поединец кој е идентификуван со приватниот клуч.

Во случај кога сертификатите се издадени на поединец за лична употреба, претплатникот и носителот се ист ентитет.

Пред да се издадат клучевите и сертификатите, претплатниците склучуваат договор со Македонски Телеком АД-Скопје, земајќи ги предвид правилата и условите за употреба.

Претплатниците се одговорни за:

- Да бидат целосно свесни за нивните задачи и обврски како што е предвидено во соодветната документација, како што е наведено погоре и правилата според кои се издадени сертификатите.
- иницијализација во рок од пет работни дена од моментот на добивање на Иницијализирачкиот код испратен од страна на Македонски Телеком АД – Скопје - употреба на приватните клучеви согласно нивната намена;
- контролирање на пристапот до компјутер, уред или специјален хардверски уред кој содржи приватен клуч за кој тие се одговорни;
- заштита на лозинките кои што се употребуваат за пристап до приватните клучеви;
- итно известување до Македонски Телеком АД - Скопје за какво било сомнение за компромитирање на нивниот приватен клуч.

Со прифаќање на сертификат издаден од страна на Македонски Телеком СА, претплатникот треба:

- да го чува во тајност својот приватен клуч за потпишување
- да ја чува во тајност својата лозинка
- веднаш да го извести СА за сите неправилности или промени на информациите содржани во сертификатот
- да го користи својот сертификат исклучиво за законски цели и за дозволената намена коишто се детално опишани во дел 1.4 Употреба на сертификатот
- веднаш да го извести СА во случај на сомнеж или откривање на компромитирање на приватниот клуч
- веднаш да го извести Македонски Телеком СА за секој сомнеж или позната злоупотреба на кој било сертификат издаден од страна на СА

9.6.4. Изјави и гаранции на трети лица

За проверка на важноста на сертификатот коишто го добиваат, третите лица треба секогаш прво да ја земат предвид листата на поништени сертификати на Македонски Телеком СА.

Третото лице, на коешто му е доверен сертификат издаден од страна на Македонски Телеком СА, е должно:

- да ја ограничи важноста на сертификатот само на целите дефинирани во овој документ
- да ја провери важноста на сертификатот
- да го прочита овој документ и да ги научи задачите, одговорностите и ограничувањата на TSP
- да побара поништување на сертификатот доколку:
  - дознае дека приватниот клуч е компрометиран на начин којшто влијае на неговата соодветна употреба, или
  - доколку постои опасност од злоупотреба, или
  - доколку има промени во податоците наведени во сертификатот.

Пред да се стекне со сертификат од Македонски Телеком, третото лице има обврска:

- да е запознат со ограничувањата на сертификатот и обврската на TSP како што е детално опишано во оваа Политика.
- да го ограничи потпирањето на сертификатите издадени од страна на TSP на соодветно користење како што е детално опишано во делот 1.4 Употреба на сертификатот.
- Да осигури дека сертификатот не е поништен со пристапување до важечките, кои било и сите, применливи Регистри на поништени сертификати (CRL) или OCSP.
- веднаш да го извести Македонски Телеком СА за секој сомнеж или позната злоупотреба на кој било сертификат издаден од страна на TSP.

9.6.5. Изјави и гаранции на други учесници

Сите други учесници се обврзани да ги користат сертификатите и да постапуваат во согласност со оваа Политика и важечките закони.

9.7. Оградување од гаранции

Освен гаранциите наведени во оваа Политика за издавање на сертификати и поврзаните договори и до целосен степен дозволен со закон, Македонски Телеком СА ги исклучува сите други можни гаранции, услови или изјави (изјавени, сугерирани, во усна или писмена форма), вклучувајќи ја секоја гаранција за продажба и соодветност за одредена употреба. TSP особено го исклучува следново:

секоја одговорност за можна штета којашто може да настане од моментот кога TSP го добива важечкото барање за поништување, до моментот на објавување на информациите за поништување во CRL во согласност со Делот 4.9.6.

сите гаранции во однос на точноста или сигурноста на информациите содржани во сертификатите коишто не се утврдени од Македонски Телеком СА,

обврска за објавување на информации содржани во сертификатот,

секоја гаранција во однос на овластувањата или статусот на кое било лице што користи сертификат издаден од страна на Македонски Телеком СА,

било каква одговорност, во однос на прашањата надвор од негова контрола, вклучувајќи ја достапноста или работењето на интернет, или телекомуникациска или друга инфраструктура или системи на РА, вклучувајќи хардвер и софтвер.

било каква одговорност за штети коишто се резултат на настани на виша сила како што е детално опишано во Делот 9.16.5 Виша сила

9.8. Ограничувања на одговорност

Македонски Телеком СА се оградува од која било одговорност за која било компензација, оштета или друго побарување или каква било обврска којашто произлегува од некој прекршок, договор или друга причина во однос на која било услуга поврзана со издавањето, користењето или потпирањето на сертификат издаден од страна на Македонски Телеком СА во износ од над 12.300.000,00 денари (200.000 евра) за случај на користење од страна на претплатникот или трети лица.

9.9. Оштета

Секоја страна е единствено одговорна да му плати оштета на Македонски Телеком СА или други страни за загуба или штета коишто се резултат на незаконско користење на сертификатите или доколку не постапува во согласност со оваа Политика за издавање на сертификати и применливите закони.

9.10. Времетраење и престанок

9.10.1. Времетраење

Политиката за издавање на сертификати на Македонски Телеком СА и другите документи стапуваат на сила по одобрувањето од страна на Македонски Телеком АД – Скопје и објавувањето на веб страната на Македонски Телеком СА дефинирана во Делот 2.1. Складишта.

9.10.2. Престанок

Важноста на Политиката за издавање на сертификати на Македонски Телеком СА не е временски ограничена. Постојната верзија е во сила до објавување на нова верзија.

9.10.3. Престанок и продолжување на применливоста на одредбите

По престанокот на важноста на Политиката за издавање на сертификати како резултат на објавување на нова верзија, сертификатот се користи во согласност со верзијата на Политиката за издавање на сертификати која што важи на датумот на издавање на сертификатот. Во случај околностите да се сменат до степен којшто тоа не е возможно, Македонски Телеком СА ќе ги извести претплатниците како што е утврдено во дел 9.12.2 Механизам и период на известување, и третите страни преку јавната веб страна утврдена во Делот 2.1.Складишта.

9.11. Индивидуални известувања и комуникација со учесниците

Македонски Телеком СА ја дистрибуира постојната верзија на оваа Политика за издавање на сертификати и постојните верзии на сите други јавни документи преку неговата веб страна утврдена во Делот 2.1. Складишта.

Видете го исто така Делот 9.12.2. Механизам и период на известување.

9.12. Измени

9.12.1. Процедура за измени

Вработените на Македонски Телеком СА и другите субјекти можат да ги испратат своите коментари директно до одговорните лица за управување со политики на Македонски Телеком СА во писмена форма или по електронска пошта, на адресите наведени во Делот 1.5.2. Лице за контакт.

9.12.2. Механизам и период на известување

Македонски Телеком СА може да одлучи да не ги извести претплатниците и третите лица во случај на промени со мало или никакво влијание. Македонски Телеком СА одлучува дали промените имаат некакво влијание на претплатниците или третите страни, по сопствено убедување.

Сите промени во Политиката за издавање на сертификати ќе бидат објавени како што е опишано во Дел 2. ОДГОВОРНОСТИ ЗА ОБЈАВУВАЊЕ И СКЛАДИРАЊЕ. Македонски Телеком СА ќе ги извести претплатниците за измените коишто имаат влијание на претплатниците или третите лица по електронска пошта .

9.12.3. Околности во кои OID треба да се промени

OID на Политиката за издавање на сертификати ќе се промени во случај кога промените влијаат на претплатниците или третите лица.

9.13. Одредби за решавање на спорови

Сите спорови поврзани со корпоративните сертификати се поднесуваат во писмена форма до Македонски Телеком СА на адресата утврдена во Делот 1.5.2. Лице за контакт. Спорот треба да се реши спогодбено, доколку е тоа можно. За спорот којшто не може да се реши по пат на преговори, одлучува надлежниот суд.

9.14. Важечко право

Оваа Политика за издавање на сертификати и односите помеѓу TSP, RA, претплатниците, субјектите (носителите на сертификат) и кои било трети лица подлежат на и се толкуваат во согласност со законите на Република Македонија.

9.15. Усогласеност со применливото законодавство

Закон за заштита на личните податоци

Законот за електронски документи, електронска идентификација и доверливи услуги и подзаконските акти донесени врз основа на овој закон

друго важечко законодавство

9.16. Разни одредби

9.16.1. Целосен договор

Оваа Политика за издавање на сертификати на Македонски Телеком СА и договорот за крајни корисници на Македонски Телеком СА ги содржат сите релевантни одредби за односот помеѓу Македонски Телеком СА и носителите на јавни сертификати издадени од страна на Македонски Телеком СА.

9.16.2. Пренесување

Претплатниците или носителите на сертификати не смеат да ги пренесуваат, во целост или делумно, правата и обврските од овој договор на трето лице на која било основа.

9.16.3. Случаи на неприменливост на одредби (отстранување)

Невалидноста на еден или повеќе делови од овој документ нема да влијае на валидноста на другите одредби, под услов да не се влијае на материјалните одредби (доверба во сертификатот и користење на сертификатот).

9.16.4. Спроведување (надоместоци за адвокат и одрекување од правата)

Нема.

9.16.5. Виша сила

Под виша сила се подразбираат итни и непредвидени ситуации како што се природни катастрофи, тероризам, испади во снабдување со електрична енергија или телекомуникациски услуги, пожар, непредвидени инциденти како што се вируси или блокирање на услугите како резултат на хакерски напади, владини мерки, намалување на јачината на криптографските алгоритми.

Македонски Телеком СА или другите страни нема да бидат одговорни за штетите предизвикани од настаните на виша сила.

9.17. Други одредби

Нема.

9.18. Завршен дел

Оваа Политика влегува во сила на денот на нејзиното одобрување и објавување на корпоративниот портал на Македонски Телеком АД – Скопје. По објавувањето на оваа Политика, Политиката за издавање на сертификати (CP) на Македонски Телеком СА, од 20.08.2020 година престанува да важи.

9.19. Додаток

Овие правила се сметаат за важечки со следниве дополненија: Доверлив дел од правилата на Македонски Телеком СА.